האגודה לזכויות האזרח בישראל
جمعية حقوق المواطن في إسرائيل
The Association for Civil Rights in Israel

זכויות אדם בירושלים המזרחית
עובדות ונתונים

حقوق الإنسان بالقدس الشرقيّة
حقائق ومعطيات

The State of Human Rights in East Jerusalem
Facts and Figures

May 2009

זכויות אדם בירושלים המזרחית:

עובדות ונתונים

עמוד 1

حقوق الإنسان بالقدس الشرقيّة:

حقائق ومعطيات

صفحه 17

The State of Human Rights
in East Jerusalem: Facts and Figures

Pg. 32

May 2009 ▪ **2009** أيار ▪ **2009** מאי

האגודה לזכויות האזרח בישראל
جمعية حقوق المواطن في إسرائيل
The Association for Civil Rights in Israel

כתיבה: עו"ד טלי ניר

בסיוע: עו"ד ניסרין עליאן, עו"ד נסראת דקואר, עו"ד עודד פלר ומיכל פומרנץ

צילום כריכה: יואב לף, מירה קרצר

עיצוב כריכה: אסיה-נתנאלי

© כל הזכויות שמורות. האגודה לזכויות האזרח בישראל (2009)

كتابة : المحامية تالي نير

ساعدة في الاعداد والكتابة : المحامية نسرين عليان, المحامي نصرات دكور, المحامي عودد فيلر, وميخال بوميرانتس

الترجمة إلى العربيّة : جـلال حـسـن – تواصُل للترجمة والتعريب

تصوير : يوأق ليف, ميره كرتشير

تصميم الغلاف : اسيا-نتنال

© جميع حقوق النشر محفوظة, لجمعية حقوق المواطن في اسرائيل (2009)

Written by: Attorney Tali Nir

Researched by: Attorney Nisreen Alyan, Attorney Nasrat Dakwar, Attorney Oded Feller and Michal Pomerantz

Cover photos: Yoav Loeff, Mirah Curzer

Cover design: Assia-Netanelli

© The Association for Civil Rights in Israel (ACRI) 2009

National Headquarters: P.O.Box 34510 Jerusalem 91000 Israel
Phone/Fax: 02-652-1218/9
www.acri.org.il

זכויות אדם בירושלים המזרחית:

עובדות ונתונים

<u>ירושלים המזרחית במספרים</u>

מס' תושבים: 260,522, שהם כ-34% מתושבי ירושלים [נכון לסוף שנת 2007]

משפחות מתחת לקו העוני: 66.8% (לעומת 23.3% מהמשפחות היהודיות בעיר) [2007]

ילדים מתחת לקו העוני: 74% מהילדים הערבים בעיר (לעומת 47.7% מהילדים היהודים בעיר) [2007]

הפקעת קרקעות: מאז סיפוח העיר הפקיעה ישראל 24,500 דונם, למעלה משליש משטח מזרח ירושלים, שהיה בבעלות ערבית פרטית.

בניה: על הקרקעות שהופקעו נבנו, עד סוף 2007, 50,197 יחידות דיור לאוכלוסייה היהודית, ואף לא יחידה אחת עבור האוכלוסייה הפלסטינית.

הריסת בתים: מאז תחילת 2009, הרסה עיריית ירושלים 21 בתים בירושלים המזרחית.

קווי ביוב חסרים: 70 ק"מ של קווים ראשיים.

מחסור בחיבורים לרשת המים: לכ-160,000 תושבים.

מספר כיתות לימוד חסרות: למעלה מ-1,500 כיתות.

אחוז נשירה מבתי הספר: כ-50%.

מס' ילדים שלא לומדים בגלל מחסור בכיתות: כ-9,000.

<u>רקע: סיפוח העיר המזרחית ותושביה</u>

ירושלים היא הגדולה בערי ישראל, בשטחה, באוכלוסייתה, באוכלוסייה היהודית ובאוכלוסייה המוסלמית שבה, ותושביה מונים כ-10% מכלל תושבי המדינה.
ביוני 1967 סיפחה מדינת ישראל, בניגוד למשפט הבינלאומי, שטחים בירושלים ובסביבותיה שנכבשו במלחמת ששת הימים, הידועים היום כירושלים המזרחית. כך **נוספו לשטח השיפוט העירוני של ירושלים תחת שלטון ישראל** (שהיה עד אז כ-38,000 דונם) **כ-70,500 דונם**. לאחר הסיפוח, הוחלו המינהל, המשפט והשיפוט של ישראל על שטחים אלה.
סיפוח ירושלים המזרחית הכניס לתחומי העיר כ-66,000 ערבים פלסטינים אשר התגוררו בשטח שסופח (כ-24% מאוכלוסיית העיר דאז). לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מאז הסיפוח גדלה האוכלוסייה הערבית פי 4: **בסוף שנת 2007 נאמדה אוכלוסיית ירושלים ב-747,621 נפש, 34% מהם פלסטינים**, המתגוררים בעיר המזרחית.
ירושלים היתה במשך דורות רבים המרכז האורבני, השירותי, המסחרי והתרבותי של הגדה. **בעקבות בניית גדר ההפרדה בעיר, היא נותקה לחלוטין מסביבותיה. לניתוק זה השלכות כלכליות וחברתיות קשות על תושבי ירושלים המזרחית**.

<u>מאפייני האוכלוסייה: צעירה וענייה</u>

49% מתושבי ירושלים המזרחית הם קטינים. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בשנת 2007 היה הגיל החציוני של האוכלוסייה הערבית בירושלים 19.3 שנה.
ירושלים המזרחית היא אחד המקומות העניים ביותר בישראל. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה משנת 2007, **66.8% מהמשפחות הפלסטיניות בירושלים חיות מתחת לקו העוני, לעומת 23.3% מהמשפחות היהודיות בירושלים**. תחולת העוני בקרב האוכלוסייה הערבית בירושלים גבוהה באופן ניכר גם מתחולת העוני בקרב האוכלוסייה הערבית בישראל, העומדת על 51.4% מהמשפחות. מצבם של הילדים בנתוני העוני גרוע אף יותר: 74% מהילדים בירושלים המזרחית חיים מתחת לקו העוני, לעומת 47.7% מהילדים היהודים. **למעלה מ-94,000 מילדי ירושלים המזרחית חיים בתנאי עוני מתמשכים**.

הזנחת הרשויות והפגיעה החברתית

כל עוד שולטת ישראל בשטח ירושלים המזרחית ומגדירה את תושביה כתושבי ישראל, היא מחויבת לדאוג לרווחתם ולזכויות האדם שלהם. גם על-פי החוק הישראלי, תושבים אלה, שמעמדם הוא של תושבי קבע, זכאים לכל השירותים והזכויות שמהם נהנים תושבי המדינה. למרות זאת, מאז 1967 לא הקצתה מדינת ישראל משאבים לתחזוק האוכלוסייה בירושלים המזרחית ולפיתוחה – משאבים המתחייבים מהצרכים הפיזיים של האזור, מצורכי האוכלוסייה ולנוכח גידולה הטבעי. אפליה בתחומי התכנון והבנייה, הפקעת קרקעות והשקעה מינימלית בתשתיות פיזיות ובשירותים הממשלתיים והעירוניים – אלה הם הביטויים המעשיים של המדיניות הישראלית, הנמשכת למעלה מארבעה עשורים. תוצאתה היא שאוכלוסיית ירושלים המזרחית חיה בתנאי מצוקה קשים, ומצבה הולך ומחמיר.

אפליה בתחומי התכנון והבנייה, הפקעת קרקעות והשקעה מינימלית בתשתיות ובשירותים הממשלתיים והעירוניים – אלה הם הביטויים המעשיים של המדיניות הישראלית, שמטרתה לשמור על רוב יהודי בעיר ולדחוק את תושביה הפלסטינים של ירושלים אל מחוצה לה

מציאות החיים בירושלים המזרחית היא מעגל מתמשך של הזנחה, אפליה, עוני ומחסור. אלו, יחד עם ניתוק העיר מהגדה בעקבות בניית הגדר, הביאו לקריסה כלכלית וחברתית של חלק זה של העיר. רובם הגדול של התושבים באזור אינם מקבלים ואינם יכולים לקנות את השירותים הבסיסים ביותר. הנפגעות העיקריות הן אוכלוסיות מוחלשות: זקנים, מוגבלים וילדים. העוני הקבוע הביא גם לשורה של תופעות חברתיות קשות, בהן: פגיעה במערכת המשפחתית; עלייה ברמת האלימות במשפחה; ירידה בתפקוד הילדים, הבאה לידי ביטוי באחוז הנשירה הגבוה מבתי הספר ובכניסה לשוק העבודה השחור בגיל צעיר; פניה לעבריינות ולסמים; בעיות בריאות ותזונה ועוד. **ההסבר ההגיוני היחיד לאפליה הוא מגמה מכוונת של רשויות המדינה, אשר פועלות לדחוק את תושביה הפלסטינים של ירושלים אל מחוצה לה, במטרה לשמר בטווח הארוך את הרוב היהודי בעיר**.

המעמד האזרחי של תושבי ירושלים המזרחית

לאחר מלחמת ששת הימים וסיפוח ירושלים המזרחית קיבלו תושביה **מעמד אזרחי של "תושב קבע" במדינת ישראל**. הזכות העיקרית שמקנה תושבות הקבע היא **הזכות לגור ולעבוד בישראל**, בלא להזדקק לאישורים מיוחדים. כמו כן זכאים תושבי קבע לקבל **זכויות סוציאליות לפי חוק הביטוח הלאומי וביטוח בריאות ולהצביע בבחירות העירוניות, אך לא בבחירות לכנסת**. תושבות קבע, שלא כמו אזרחות, מועברת לילדי התושבים רק אם מתקיימים תנאים מסוימים. תושבים אשר נישאים למי שאינם תושבים או אזרחים ישראליים, צריכים להגיש עבור בני הזוג בקשה לאיחוד משפחות.

בפועל מתייחסת מדינת ישראל אל תושבי ירושלים המזרחית כאל זרים, שאת מעמדם אפשר לשלול כעניין שבשגרה. תושבי ירושלים המזרחית נאלצים לשוב ולהוכיח את תושבותם בעיר

בפועל, מתייחסת מדינת ישראל אל תושבי ירושלים המזרחית כאל זרים, שאת מעמדם אפשר לשלול כעניין שבשגרה. תושבי ירושלים המזרחית נאלצים לשוב ולהוכיח את תושבותם בעיר בפני משרד הפנים ובפני המוסד לביטוח לאומי, המנהלים חקירות ובדיקות, שכל תכליתן להפקיע את תושבותם. שלילת המעמד מתרחשת לא אחת באופן שרירותי, ללא מתן זכות טיעון, ומתגלה רק בדיעבד, אגב בקשה לקבלת שירותים. הלשכה של משרד הפנים בירושלים המזרחית, המשרתת רק את התושבים הפלסטינים, הפכה שם דבר לשירות קלוקל ובלתי נסבל. **העומס בלשכה עצום, והטיפול בפניות נמשך חודשים ואף שנים ארוכות**. התושבים נאלצים להמתין בתור ארוך (חרף העברתה של הלשכה למשכן חדש), ולא פעם גם אלה שזוכים להיכנס לתוך הלשכה נשלחים מבלי שיקבלו שירות. **עבור שירותים בסיסיים כמו הסדרת מעמדם של ילדים ורישומם, נגבות אגרות בשיעור של מאות שקלים**, והמבקשים נדרשים להמציא אינספור מסמכים. רבים מן הפונים בבקשה לשירות נאלצים להסתייע בעורכי דין, ורבים נאלצים לפנות לבית המשפט בעל כורחם, על מנת לקבל את מבוקשם. ***האגודה לזכויות האזרח*** פועלת מול הרשויות להסרת חסמים ביורוקרטיים ולהנגשת השירותים במשרד הפנים.

בשולי התחום המוניציפאלי של ירושלים מתגוררים תושבים פלסטינים רבים שמעמדם לא הוסדר, ואשר שמרו לכל אורך השנים על זיקה לגדה המערבית. **הקמת גדר ההפרדה ניתקה תושבים אלה ממרכז חייהם בגדה, וכלאה**

אותם בתחום ירושלים ללא מעמד. בחודש אוקטובר 2007 קיבלה ממשלת ישראל החלטה, ולפיה תושבים אלה לא יוכלו לרכוש מעמד של קבע בישראל, אלא לכל היותר לקבל היתרי שהיה זמניים מרשויות הצבא. הגשת הבקשות להיתרים כרוכה בביורוקרטיה מסובכת ויקרה. מי שמקבלים היתרים רשאים ללון בבתיהם, ואולם הם אינם רשאים לעבוד בירושלים או לנהוג בה, ואינם זכאים לשירותי חינוך ובריאות ולשירותים סוציאליים. למעשה, הקמת הגדר והחלטת הממשלה יצרו גטאות של מצוקה נוראה ומתמשכת, שבהם מתגוררים תושבים פלסטינים כזרים בבתיהם שלהם. ***האגודה לזכויות האזרח*** עתרה לבג"ץ בעניינם של תושבים פלסטינים, שגדר ההפרדה כלאה בירושלים, בדרישה להקל על שגרת חייהם. העתירות עדיין נדונות, ועד עתה לא אושרו הסדרים שמאפשרים לתושבים לקיים שגרת חיים מינימאלית.

<u>אפליה בתחום התכנון והבנייה</u>

זה עשרות בשנים כמעט ואין בנמצא אפשרות חוקית להנפיק היתרי בנייה למבנים חדשים בירושלים המזרחית. הגורמים למצב זה הם שילוב מורכב של הפקעת קרקעות (שרובן המכריע שימשו להקמת שכונות יהודיות) והיעדר הסדרה התכנונית של שאר הקרקעות. במקומות הבודדים שבהם ישנן תוכניות מתאר עדכניות, אחוזי הבנייה (האחוז משטח הקרקע שמותר לבניה) עומדים על 75%-25% בלבד, לעומת 75%-125% בירושלים המערבית. כמו כן, הרשויות מטילות על מי שמבקש לקבל היתר בנייה בעיר המזרחית שורה ארוכה ומייגעת של הליכים, הכרוכים גם בעלויות גבוהות. חלק מהעלויות הן מנת חלקו של התושב הפלסטיני בלבד; תשלומים אחרים זהים לאלה הנדרשים בעיר המערבית, אך בשל מצבה הכלכלי של האוכלוסייה, הם לרוב מעבר ליכולתם של התושבים.

> **זה עשרות בשנים כמעט ואין בנמצא אפשרות חוקית להנפיק היתרי בנייה למבנים חדשים בירושלים המזרחית. תכנית המתאר המקומית "ירושלים 2000" מבססת את המדיניות המפלה והמגמתית**

לעומת זאת, **תושבי השכונות היהודיות בירושלים נהנים מבנייה רחבת ממדים ומהשקעות עצומות. ברי כי מדובר באפליה מובהקת, שמטרתה היא הגבלת הבנייה החוקית בקרב האוכלוסייה הפלסטינית וצמצום המרחב האפשרי להתפתחות השכונות הערביות**. תכנית המתאר המקומית

"ירושלים 2000", שעברה את אישור הוועדה המקומית לתכנון ובנייה בשנת 2006 ועתידה להיות מופקדת להתנגדויות בקרוב, מבססת את המדיניות המפלה והמגמתית, באמצעות הקצאה בלתי מספקת של יחידות דיור, של מקורות תעסוקה ושל תשתיות לאוכלוסייה הערבית בירושלים.

האפליה התכנונית הביאה לכך שמרבית המבנים בירושלים המזרחית נבנו ונבנים ללא היתרי בנייה, ודייריהם חיים בצפיפות ובחשש מתמיד מפני הריסת קורת הגג שלראשם. נראה כי המספר הגבוה כל כך של בתים שנבנים ללא היתר, יותר משהוא מעיד על אי-ציות לחוק, מוכיח כי מערכת התכנון אינה מתמודדת ואינה רוצה להתמודד עם צרכיהם האמיתיים של התושבים.

למרות אחריותם של העירייה ושל מוסדות התכנון והבנייה למצב, **גם מדיניות האכיפה והענישה, הכוללת הריסת בתים והטלת קנסות כספיים, מתבצעת תוך אפליה ברורה.** בשנת 2008, למרות ירידה של 70% בהיקף הבניה ללא היתר בירושלים המזרחית, חלה עלייה של 32% בביצוע צווי הריסה לעומת שנת 2007. בשנת 2008 הרסה עיריית ירושלים 85 מבנים בירושלים המזרחית, לעומת 36 מבנים במערבה. מאז תחילת שנת 2009 הוצאו 1,052 צווי הריסה שיפוטיים ומִנהליים לדירות ולמבנים בירושלים המזרחית. העירייה אף החלה מדיניות חדשה, באישור היועץ המשפטי לממשלה, ולפיה הוחרמו כלים מכאניים כבדים המעורבים בבנייה ללא היתר.

האגודה לזכויות האזרח, יחד עם ארגון 'במקום', הפיצה מידע לתושבים בדבר זכויותיהם בתחום התכנון, ופנתה לרשויות בדרישה לקדם את התכנון בירושלים המזרחית ולהפסיק את מדיניות הריסת הבתים. האגודה עומדת להגיש עתירה עקרונית בנושא.

יחידות דיור בירושלים (לפי עיבוד מכון ירושלים לנתוני אגף השומה והגבייה של עיריית ירושלים)	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**
מערב ירושלים	95,140	96,457	97,639	98,605	99,416
התנחלויות בירושלים המזרחית	47,469	48,344	48,781	49,184	50,197
פלסטינים בירושלים המזרחית	34,509	35,410	36,107	36,575	37,557

מחסור בחיבורים לרשת המים

פועל יוצא של האפליה בין השכונות היהודיות לערביות בתחום התכנון הוא פגיעה באספקה של מים נקיים – אחד המשאבים הבסיסיים ביותר לקיום אנושי. מאחר שחוק התכנון והבנייה אוסר חיבור מבנה שנבנה ללא היתר בנייה לרשת המים העירונית, סובלים עשרות אלפים מתושבי ירושלים המזרחית ממחסור באספקת מים סדירה. **ההערכה המבוססת על נתוני חברת הגיחון, תאגיד המים והביוב של ירושלים, היא שלמעלה ממחצית מהאוכלוסייה, כ-160,000 תושבים, אינה זוכה לאספקת מים חוקית.**

בלית ברירה התושבים נאלצים להתקין חיבורים פיראטיים לצינורות מים ראשיים או לשכנים שביתם מחובר באופן מסודר לרשת המים, או להסתפק במכלי אגירת מים. לפתרונות אלה מחיר יקר: **המים זורמים בלחץ נמוך ואספקת המים אינה סדירה**; המים במכלי האגירה חשופים למגוון זיהומים, החל בחיידקים וכלה בפגרי ציפורים. המחסור במים נקיים גורם לירידה ברמת ההיגיינה (קושי להתקלח, לשטוף כלים ולנקות את הבתים), ומכאן קצרה הדרך להתפרצות מחלות זיהומיות שונות. זכויותיהם של תושבי ירושלים המזרחית לתנאי קיום נאותים, לכבוד ולבריאות נפגעות באורח אנוש.

באין חיבור מוסדר לרשת המים נאלצים התושבים לקנות מים ולהסתפק במים בכמות מועטה ובאיכות ירודה

האגודה לזכויות האזרח מקדמת כעת יוזמת חקיקה, שמטרתה להתגבר על הקשיים המשפטיים, ולהביא לכך שכל תושבי העיר המזרחית יוכלו לקבל אספקת מים סדירה, אולם לפי שעה ההיענות למציאת פתרון מצד הדרג הפוליטי היא מועטה.

תשתיות ביוב וניקוז רעועות

תשתיות הביוב והניקוז בירושלים המזרחית כולה סובלות מהזנחה רבת שנים. **כמה מהשכונות אינן מחוברות כלל למערכת הביוב העירונית, ועדיין נעשה בהן שימוש בבורות ספיגה.** בשכונות אחרות מערכת הביוב העירונית ישנה מאוד או שאינה מתוחזקת כראוי. על-פי הערכה רשמית של חברת הגיחון **חסרים בירושלים המזרחית כ-70 ק"מ של קווי ביוב.**

הצפות הניקוז והביוב הנגרמות תדיר יוצרות תנאים תברואתיים קשים: הביוב זורם לעתים בסמיכות רבה לבתי המגורים ולאזורי משחק של ילדים; פגעי מזג האוויר מחריפים את המצב הקיים ומגבירים את הסכנה לבריאות התושבים. על אף תלונות חוזרות ונשנות של התושבים, במקומות רבים לא נעשו ולא נעשים כל תיקונים או שיפורים.

הנחת קווי ביוב וניקוז חדשים מותנית בתשלום אגרות גבוהות והיטלי פיתוח יקרים שאינם בהישג ידם של התושבים. אולם גם במקרים שבהם התושבים מוכנים לממן את עלויות הנחת קווי הביוב, הרשויות מתעכבות לרוב בביצוע העבודות.

בניית גדר ההפרדה הביאה אף היא לבעיות בתחום הביוב: **כמה קילומטרים של קווי ביוב נשברו במהלך העבודות על הגדר**. בעקבות פניות ***האגודה לזכויות האזרח*** לחברת הגיחון תוקן קו הביוב שנהרס באזור מחנה הפליטים שועפט-ראס חמיס.

חינוך: מחסור קשה בכיתות לימוד

כיום חסרות בעיר המזרחית כ-1,500 כיתות, ואחוז הנשירה מביה"ס עומד על כ-50%

בתחום החינוך בירושלים המזרחית קיימת שורה של בעיות קשות, ובראשן המחסור החמור בכיתות לימוד. בארבעים השנים האחרונות חל גידול של פי ארבע באוכלוסיית האזור, אך מערכת החינוך לא פותחה בהתאם לצרכים המשתנים וכמעט שלא נבנו כיתות חדשות. ההערכה היא שכיום חסרות בעיר המזרחית למעלה מ-1,500 כיתות, והצפי הוא שעד שנת 2010 יעמוד המחסור על כ-1,900 כיתות.

בשל המחסור האדיר בכיתות, רק כמחצית מהילדים בגיל בית ספר לומדים בבתי הספר העירוניים בירושלים, לעתים קרובות בצפיפות רבה ובתנאים פיזיים ירודים. מחמת המחסור בכיתות נעשה אף שימוש במבנים שלא הותאמו לכך ומונהגת "משמרת שנייה" של לימודים. עשרות אלפי ילדים כלל אינם מתקבלים למערכת החינוך הציבורית.

האגודה לזכויות האזרח עובדת בשיתוף עם ועדי הורים ומייצגת כל העת ילדים, אשר לא נמצא להם מקום לימוד במערכת החינוך העירונית. ייצוג זה מוביל למציאת פתרון לילדים המיוצגים, אולם ילדים רבים אחרים, הזכאים לחינוך חינם מהמדינה, נאלצים למצוא פתרונות לימודיים מחוץ למסגרת הרשמית, כמו בתי

ספר פרטיים בירושלים ובגדה. הדבר מטיל מעמסה כספית אדירה על משפחותיהם. חלק מהילדים נותרים בבית: לפי ההערכה, **כ-9,000 ילדים אינם רשומים באף מסגרת**. לפי נתוני עיריית ירושלים, **שיעור הנשירה בחינוך העל-יסודי בירושלים המזרחית עומד על כ-50% מהתלמידים**. לשם השוואה, שיעור הנשירה בקרב המגזר היהודי בירושלים עומד על 7.4%, ושיעור הנשירה הגבוה ביותר בישראל, ביישוב ג'סר א-זרקא, עומד על 11.8%. ***האגודה לזכויות האזרח*** עתרה לבג"ץ בדרישה למתן החזר כספי עבור שכר הלימוד שנאלצים ילדי ירושלים המזרחית לשלם בגין לימודיהם בבתי ספר פרטיים.

היעדר מסגרות חינוך לגיל הרך

בירושלים המזרחית חיים היום כ-15,000 ילדים בגילאי שלוש וארבע. קרוב ל-90% מהם אינם משולבים באף מסגרת חינוכית. למרות החשיבות הרבה של החינוך המוקדם והשפעתו על התפתחות הילד, הרשויות האמונות על החינוך בעיר המזרחית כמעט ואינן פועלות בתחום זה: בירושלים המזרחית פועלים רק שני גני טרום חובה עירוניים, בהם 55 ילדים. עוד כ-1,900 ילדים משולבים בכמה עשרות גנים פרטיים, הגובים שכר לימוד גבוה יחסית.
תמונת מצב מטרידה זו נובעת מהעובדה ש**התיקון לחוק לימוד חובה, המקנה חינוך חובה חינם לבני שלוש וארבע, עדיין לא הוחל בירושלים המזרחית**. החלת התיקון לחוק החלה בשנת 1999 באופן הדרגתי, כך שהראשונים לזכות בחינוך חינם יהיו ילדי השכונות והיישובים מהמדרג הכלכלי-חברתי הנמוך ביותר. אולם על אף ששכונות ירושלים המזרחית הן העניות ביותר בירושלים, נבחרו לקבלת חינוך חינם לגילאי 3-4 רק שכונות ממערב העיר, ורובן הגדול מדורגות במקום גבוה יותר מכל שכונות ירושלים המזרחית. ***האגודה לזכויות האזרח*** פועלת יחד עם קואליציה של ארגונים ושל הורים פעילים מירושלים המזרחית לקדם הוצאת צו של משרד החינוך, אשר יורה על הקמת מסגרות חינוך לגילאי 3-4 בירושלים המזרחית. לפי שעה, משרד החינוך מסרב לבקשות בנושא זה.

שירותי רווחה חסרים

למרות שהזנחת הרשויות הביאה לשורה של תופעות חברתיות קשות, ו**למרות ש-68.8% מהמשפחות בירושלים המזרחית חיות מתחת לקו העוני, רק 22%**

מתושבי ירושלים המזרחית מטופלים על-ידי שירותי הרווחה. סביר היה לצפות כי עיריית ירושלים ומשרד הרווחה יתנו דגש מיוחד לטיפול באוכלוסייה זו, אך גם מערכת הרווחה בירושלים המזרחית סובלת מתת-תקצוב ומאפליה מתמשכת בהשוואה לעיר המערבית, ולמעשה עומדת בפני קריסה.

מספר התקנים המוקצים ללשכת הרווחה בירושלים המזרחית הוא הקטן ביותר מבין לשכות הרווחה בעיר: רק 49.1 תקנים, לעומת 85.1 תקנים בממוצע בלשכות מערב העיר. נכון לסוף שנת 2007, עובד סוציאלי מהלשכות שבמערב העיר טיפל בכ-111 משקי בית בממוצע, בעוד ש**בלשכות מזרח העיר נאלץ כל עובד סוציאלי להתמודד עם טיפול בכ-190 משקי בית בממוצע**. בנוסף, **מספר הלשכות במזרח העיר הוא מחצית ממספר הלשכות באזורים האחרים** (3 לעומת 6). מספר הלשכות המצומצם מקטין את נגישות האוכלוסייה לשירותי הרווחה. .

האגודה לזכויות האזרח פנתה למשרד הרווחה ולעיריית ירושלים בדרישה להגדיל את מספר תקני העובדים הסוציאליים המוקצים לירושלים המזרחית. כתוצאה מפניות אלו נוספו כ-12 תקנים ללשכת מזרח העיר, אולם תוספת זו בטלה בשישים, ואינה תורמת לשינוי המצב מיסודו.

<u>הזנחה חמורה בשירותים ובתשתיות</u>

הדבר הבולט ביותר לעין בירושלים המזרחית הוא ערימות האשפה הנערמות ברחובות ובאתרי פסולת בלתי חוקיים רבים, המתהווים בשל **מחסור חמור בשירותי תברואה**. **תשתית הכבישים והמדרכות רעועה ולוקה בחסר**, ובשל כך נגרמים נזקים לגוף ולרכוש. גנים ציבוריים הם מראה נדיר.

אפליה חמורה בשירותי תברואה, תשתיות כבישים ומדרכות, גנים ציבוריים, דואר

דוגמא אחרת להזנחה היא העובדה כי **הרוב המכריע של טפסי העירייה אינם קיימים בשפה הערבית**: מבדיקת 91 טפסים ומסמכי עירייה נמצא כי רק 13 קיימים גם בערבית – 9 מהם עוסקים בתשלומי הארנונה. ***האגודה לזכויות האזרח*** פנתה אל עיריית ירושלים במשך שנה וחצי בבקשה להביא לתיקון המצב, ורק לאחרונה הודיעה העירייה כי היא מסכימה לתרגם את הטפסים. הדבר טרם נעשה בפועל.

בירושלים המזרחית גם **שירותי הדואר כמעט ואינם מתפקדים**: שבע יחידות דואר משרתות אוכלוסייה של למעלה מ-250,000 בני אדם, לעומת למעלה

מחמישים יחידות דואר המשרתות כ-500,000 בני אדם במערב העיר. אין תימה אפוא, שרוב המכתבים אינם מגיעים במועד או שאינם מגיעים כלל. ***האגודה לזכויות האזרח*** פנתה בשנתיים וחצי האחרונות בשם נציגי שכונות ירושלים המזרחית לחברת הדואר ולמשרד התקשורת בדרישה לשיפור שירותי הדואר, אולם למרות הבטחות רבות לא נראה שיפור בשטח.

אלימות משטרה ופגיעה בזכויות יסוד

לדידו של רוב הציבור בישראל, ירושלים המזרחית היא מקום עלום ומעורפל. נראה כי באזור הרחוק מעין התקשורת והציבור, **הרשויות מרשות לעצמן להתנהג כלפי התושבים בברוטליות, באלימות ואף באופן בלתי חוקי, בצורה שלא היה עולה על הדעת בשום מקום אחר בישראל.**

לארגוני זכויות האדם מגיעות עדויות רבות על אלימות שוטרים בירושלים המזרחית, ובהן גם תלונות על אלימות והתנכלויות מצד שוטרי מג"ב. תלונות, המוגשות למחלקה לחקירות שוטרים בגין אירועי אלימות נגד תושבים, נסגרות פעמים רבות ללא חקירה או בעילה של חוסר עניין לציבור. ***האגודה לזכויות האזרח*** פנתה יחד עם הארגונים "בצלם" ו"יש דין" בעניינם של מספר תושבים למחלקה לחקירות שוטרים, בבקשה לפתוח בחקירה בחשד לתקיפה חמורה ואלימות. כך, לדוגמא, פנתה האגודה בשמו של תושב ירושלים המזרחית אשר הותקף על ידי מספר שוטרים סמוך לעיר העתיקה, ללא שקדם לכך ולו רמז למעשה תוקפנות או לעבירה מצדו. השוטרים גררו אותו, ריססו את פניו בגז מדמיע, שברו את ידו, ולאחר שאזקו אותו המשיכו לבעוט בו ולהכות בו באלה.

> **בירושלים המזרחית, הרחוקה מעין התקשורת והציבור, הרשויות מרשות לעצמן להתנהג כלפי התושבים באופן שלא היה עולה על הדעת בשום מקום אחר בישראל**

במהלך המלחמה בעזה חלה הסלמה ביחס המשטרה לתושבי ירושלים המזרחית, לרבות עלייה בהיקף מקרי אלימות שוטרים כנגד תושבים, באופן המבטא תופעה מדאיגה של פגיעה בחופש הביטוי והמחאה של התושבים. לפי נתוני המשטרה, נעצרו בירושלים המזרחית במהלך המלחמה יותר מ-200 מפגינים, ביניהם קטינים רבים, פעמים תוך הוצאת אנשים מבתיהם באמצע הלילה ועיכובם במשך שעות רבות.

בנוסף, **ארגונים חברתיים וארגוני זכויות אדם פלסטינים רבים, המעניקים סיוע לתושבי ירושלים המזרחית, נסגרים על ידי המשטרה חדשות לבקרים מנימוקי ביטחון**, הנותרים עלומים. ***האגודה לזכויות האזרח*** פנתה למשטרה ישראל בבקשה להימנע מסגירת ארגונים המעניקים סיוע חיוני לתושבים, ואשר ידוע כי אינם מעורבים בכל פעילות טרור, בשל הפגיעה הבלתי מידתית בזכויותיהם של תושבי ירושלים המזרחית.

חופש התנועה והתנכלויות במעברים

הקמת גדר ההפרדה ניתקה למעלה ממאה אלף מתושבי ירושלים המזרחית, המתגוררים בשכונות שמעבר לגדר (חלקם עדיין בתחום השיפוט המוניציפאלי של ירושלים), ממרכז חייהם בירושלים. עם סגירת מחסום א-ראם בחודש פברואר 2009, נותר מחסום עטרות (קלנדיה) שבצפון ירושלים המעבר היחיד המחבר בין צפון ירושלים למרכזה. במחסום זה נאלצים לעבור מדי יום ביומו תושבי שכונות צפון ירושלים בדרכם לעבודה, לבית הספר, למוסדות רפואיים וכו', וזאת בנוסף לפלסטינים בעלי היתרי כניסה לישראל, אשר אף אותם משמש המחסום. במחסום גם ניתנים לתושבים שנותרו מעבר לגדר שירותים מוניציפאליים ועירוניים, דוגמת שירותי דואר, ביטוח לאומי וקבלת קהל של דורשי עבודה על-ידי שירות התעסוקה.

כל אלו מביאים לכך שהעומס על מחסום עטרות הוא עצום והתנאים בו אינם נסבלים. על אף התחייבויות המדינה, **העוברים במחסום עטרות סובלים מעיכובים ממושכים, ונאלצים, כדבר בשגרה, להמתין בין שעה לשעתיים בצאתם ובשובם דרך המחסום.** לאחרונה בוטל נתיב התחבורה הציבורית, שהופעל בעבר במחסום, וכעת הנוסעים המגיעים למחסום באוטובוס נאלצים לרדת ממנו ולעבור את המחסום ברגל. כך, למשל, **תלמידים בדרכם לבית הספר נאלצים לרדת מהאוטובוס המסיע אותם ולעבור את המחסום רגלית.** בנוסף, כיום רק בעל רכב רשאי לעבור בנתיב למעבר כלי רכב, בעוד שיתר נוסעי הרכב, לרבות חולים, קשישים ונשים בהריון, נאלצים לרדת מהרכב ולעבור את המחסום ברגל.

בנוסף למגבלות הקשות על חופש התנועה ולהשפלה הכרוכה במעבר במחסום ובהמתנה הממושכת, **העוברים במחסום עטרות מתלוננים דרך קבע על אלימות פיזית ומילולית מצד החיילים.** חלק גדול מהתלונות נוגע להתנהלותם

של עובדי חברת אבטחה פרטית המוצבים במקום, המתערבים בעבודת החיילים, מפעילים שיקול דעת בלתי סביר באשר לאופן הבידוק ומפגינים כלפי העוברים יחס משפיל. ***האגודה לזכויות האזרח*** מייצגת תושבים המתלוננים על הפרות שונות של זכויותיהם ופועלת להפסקתן ולמיצוי הדין עם האחראים.

אודות האגודה לזכויות האזרח

כבר למעלה משלושים שנים נאבקת האגודה לזכויות האזרח בישראל למען זכויות האדם, חופש הביטוי, שוויון, הזכות לקורת גג, לשירותי בריאות שוויוניים, לחינוך, הגנה על זכויות האדם בשטחים הכבושים, שמירה על הפרטיות ועוד ועוד. שנוכל לדבר, לחשוב ולחיות במציאות שמכבדת זכויות אדם, ששומרת על הזכויות שלנו, שמגנה עלינו. כארגון עצמאי ובלתי-מפלגתי מקור משאבינו הוא תרומות של קרנות ופרטים בארץ ובחו"ל, דמי חברות באגודה ופעילות התנדבותית. עצמאות האגודה ומקצועיותה מבוססים גם במדיניותנו ארוכת השנים שלא לבקש, ולא לקבל, מימון ממקורות מפלגתיים או ממשלתיים בישראל.

אנו מאמינים כי בכוחות משותפים נוכל לבסס ולהעמיק את מחויבותה של החברה הישראלית לזכויות האדם, כדי שנוכל לחיות בחברה הוגנת יותר. אתם מוזמנים לקרוא – ולהצטרף למאבק למען זכויות האדם: למען הזכויות שלנו. פרטים באתר האגודה לזכויות האזרח, בדוא"ל mail@acri.org.il או בטלפון 02-6521218.

תודות

לכל עובדות האגודה לזכויות האזרח ועובדיה, שסייעו במידע ונתונים ושקראו והעירו הערות חשובות. תודה לחברי האגודה, למתנדבינו ולתורמים לפעילות האגודה, אשר בזכות מחויבותם, ערכיהם ונדיבותם מתאפשרת פעילותנו.

אנו מבקשים להודות לעמיתינו שפועלים ומסייעים בהגנה על זכויות האדם בירושלים המזרחית ובהם: **הקרן החדשה לישראל**; אדם טבע ודין; בזכות – המרכז לזכויות אדם של אנשים עם מוגבלויות; במקום – מתכננים למען זכויות תכנון; בצלם; הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל; המוקד להגנת הפרט; התוכנית הקלינית בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים; ועדי התושבים של שכונות ירושלים המזרחית; ידיד – מרכזי זכויות בקהילה; יש דין; מרכז הפעילות הקהילתית באוניברסיטת אל קודס; מרכז אל קודס לזכויות חברתיות וכלכליות; מרכז ירושלים לסיוע משפטי וזכויות אדם; מרכז מינרבה לזכויות האדם; עיר עמים; שומרי משפט – רבנים למען זכויות האדם.

حقوق الإنسان بالقدس الشرقيّة: حقائق ومعطيات

القدس الشرقيّة بالأرقام

عدد السكّان: نحو 260,522، أي ما يعادل 34% من مجموع سكّان المدينة العامّ (معطيات 2007).

العائلات التي تقبع تحت خط الفقر: 66.8% (مقابل 23.3% من العائلات اليهوديّة في المدينة) [2007].

الأولاد الذين تحت خطّ الفقر: 74% من الأولاد العرب في المدينة (مقابل 47.7% من الأولاد اليهود في المدينة) [2007].

مصادرة الأراضي: منذ ضَمِّ المدينة إليها، صادرت إسرائيل 24,500 دونم، أي ما يعادل ثلث مساحة القدس الشرقيّة، والتي كانت بملكيّة عربيّة خاصّة.

البناء: حتّى نهاية العام 2007، بُنيت على الأراضي التي صودرت 50,197 وحدة سكنيّة مُعَدّة للسكّان اليهود، ولم تُبنَ حتّى وحدة سكنيّة واحدة للسكّان الفلسطينيّين.

هدم البيوت: منذ مطلع العام 2009، هدمت بلديّة القدس **21** منـــزلاً في القدس الشرقيّة.

النقص في خطوط الصرف الصحّيّ: 70 كيلومترًا من الخطوط الرئيسيّة.

النقص في الربط بشبكة المياه: لما يقارب 160,000 من السكّان.

النقص في غرف التدريس: أكثر من 1,500 غرفة تدريسيّة.

نسبة التسرّب من المدارس: 50%.

عدد الطلاب الذين لا يوجد لهم أي إطار تعليمي: تقريبا 9,000 طالب

خلفيّة: ضمّ القدس الشرقيّة وسكّانها إلى دولة إسرائيل

القدس هي أكبر المدن في إسرائيل من حيث المساحة، وعدد السكّان، وعدد السكّان اليهود والمسلمين الذين يقطنون فيها. تبلغ نسبة سكّانها 10% من المجموع السكّانيّ العامّ للدولة.

في العام 1967، ضمّت دولة إسرائيل مناطق احتلّتها خلال حرب الأيّام الستّة في القدس وضواحيها، تُعْرَف اليوم بــ "القدس الشرقيّة". **أضاف هذا الضمُّ، الذي يناقض القانون الدوليّ،**

نحو 70,500 دونم (أضيفت إلى 38,000 دونم حتّى ذلك الحين) **إلى منطقة نفوذ المدينة تحت الحكم الإسرائيليّ**. بعد عمليّة الضمّ، فُرض القانون والأنظمة والإدارة الإسرائيليّة على هذه المناطق.

أضاف ضمّ القدس الشرقيّة إلى المدينة نحو **66,000 عربيّ فلسطينيّ** ممّن كانوا يقطنون في المنطقة التي ضُمَّت (نحو 24% من سكّان المدينة حينذاك). وبحسب معطيات دائرة الإحصاء المركزيّة، تَضاعفَ عددُ السكّان العرب في المدينة الشرقيّة منذ عمليّة الضمّ 4 مرّات، إذ **وصلت نسبتهم في نهاية العام 2007 إلى 34 % من المجموع السكّاني العام لسكّان القدس الذي قُدّر بـــ 747,621 نسمة**.

طَوال عصور متواصلة، كانت القدس مثابة المركز المدينيّ والتجاريّ والثقافيّ والخدماتيّ للضفّة الغربيّة، لكن **جدار الفصل الذي أصبح يحيط المدينة عزلها تمامًا عن محيطها. تنطوي عمليّة الفصل هذه إسقاطات اقتصاديّة واجتماعيّة قاسية على سكّان القدس الشرقيّة**.

المميّزات السكّانية: مجموعة سكّانية فتيّة وفقيرة

49% من سكّان القدس الشرقيّة هم من القاصرين. بحسب معطيات دائرة الإحصاء المركزيّة من العام 2007، بلغ معدّل متوسّط العمر في القدس الشرقيّة 19.3 عام.

القدس الشرقيّة هي إحدى أكثر المدن فقرًا في إسرائيل. 66.8% من العائلات الفلسطينيّة في القدس تقبع (بحسب معطيات دائرة الإحصاء المركزيّة من العام 2007) **تحت خطّ الفقر، مقابل 23.3% من العائلات اليهوديّة في القدس التي تقبع تحت هذا الخطّ**. انتشار الفقر لدى السكّان العرب في القدس يفوق بصورة ملحوظة انتشارَهُ لدى السكّان العرب في إسرائيل الذين يصل مؤشّر الفقر في صفوف عائلاتهم إلى 51.4%. وضعُ الأولاد في معطيات الفقر أشدّ بؤسًا في القدس الشرقيّة، إذ يقبع 74% من أولاد المدينة الفلسطينيين تحت خطّ الفقر -مقابل 47.7% من الأولاد اليهود-. **يرزح أكثر من 94,000 من أولاد القدس الشرقيّة تحت نير الفقر المتواصل**.

الانتهاكات الاجتماعيّة والإهمال من قبل السلطات

وفقا للقانون الدولي ما دامت إسرائيل تسيطر على منطقة القدس الشرقيّة، فمن واجبها الاهتمام برفاهية وحقوق الإنسان للسكانها. حتّى بحسب القانون الإسرائيليّ، يحقّ لهؤلاء السكّان, الحصول على جميع الخدمات والحقوق التي يتمتّع بها سكّان الدولة. على الرغم من ذلك، ومنذ العام 1967، لم ترصد دولة إسرائيل الموارد الضروريّة لتطوير سكّان القدس الشرقيّة والاعتناء بهم، وهي الموارد التي تستوجبها الاحتياجات المادّيّة للمدينة، واحتياجات السكّان وتكاثرهم الطبيعيّ. تنعكس الممارسات الإسرائيليّة، المتواصلة منذ أربعة عقود، من خلال التمييز في مجالات البناء والتخطيط، ومصادرة الأراضي، والاستثمار الشحيح في البنى التحتيّة والخدمات الحكوميّة والبلديّة. نتيجة لهذه الممارسات، يعيش سكّان القدس الشرقيّة في ضائقة بالغة الصعوبة، وتتدهور أوضاعهم من السيّئ إلى الأسوأ.

التمييز في مجالات البناء والتخطيط، ومصادرة الأراضي، والاستثمار الشحيح في الخدمات الحكوميّة والبلديّة. هو انعكاس للسياسة الإسرائيليّة للمحافظة على أغلبيّة يهوديّة ودفع سكّان المدينة الفلسطينيّين إلى خارج المدينة.

الواقع المعيشيّ في القدس الشرقيّة يشكّل دائرة متواصلة من الإهمال والتمييز والفاقة، والنقص. كلّ هذه العوامل مجتمعةً، بالإضافة إلى سلخ المدينة عن الضفّة الغربيّة عقب بناء جدار الفصل، دفعت بالأمور نحو الانهيار الاقتصاديّ والاجتماعيّ لهذا الجزء من المدينة. لا تحصل الغالبيّة العظمى من السكّان في المنطقة على الخدمات الأساسيّة، ولا يمكنها حتّى شراء هذه الخدمات. الشرائح الأكثر تضرّرًا هي الفئات المسحوقة والمستضعَفة: المسنّون، والأولاد، وذوو المحدوديّة (ذوو القُصور). **وَلّدَ الفقرُ المزمن ظواهرَ اجتماعيّة قاسية**، نحو: تهلهُل المنظومة العائليّة؛ ارتفاع مستوى العنف داخل العائلة؛ التراجع في أداء الاولاد الذي يتجسّد في نِسَب تسرّب عالية من المدارس، والالتحاق المبكّر بسوق العمالة الأسوَد؛ تفشّي الجريمة وتعاطي المخدّرات والاتّجار بها؛ المشاكل في الصحّة والتغذية؛ وغير ذلك. **التفسير المنطقيّ الوحيد لهذا التمييز هو السياسة المتعمَّدة من قبل سلطات الدولة التي تعمل على دفع السكّان الفلسطينيّين إلى خارج المدينة، بغية المحافظة على الأغلبيّة اليهوديّة على الأمد البعيد.**

المكانة المواطنيّة لسكّان القدس الشرقيّة

بعد حرب الأيّام الستّة وضمّ القدس الشرقيّة إلى دولة إسرائيل، حصل سكّانها على **مكانة مواطنيّة كـ "سكّان ثابتين" (مقيمين دائمين) في دولة إسرائيل**. الحقّ الأساسيّ الذي توفّره هذه المكانة هو **الحقّ في السكن والعمل داخل إسرائيل** دون الحاجة إلى تصاريح خاصّة. يحقّ للسكّان الثابتين كذلك الحصول على **الحقوق الاجتماعيّة بحسب قانون التأمين الوطنيّ والتأمين الصحّيّ، والاقتراع –في الانتخابات البلديّة، لا في الانتخابات البرلمانيّة**. وبعكس المواطنة، لا تنتقل مكانة الإقامة الدائمة للأولاد، إلاّ إذا توافرت جملة من الشروط. وعلى السكّان الذين يرتبطون بزواج بمن هم ليسوا سكّانًا، أو بمواطنين إسرائيليّين، تقديم طلب لمّ شمل العائلة.

في واقع الأمر، تعامل دولة إسرائيل سكّان القدس الشرقيّة كغرباء يمكن سلب مكانتهم بسهولة بالغة. مرّة تلو الأخرى، يجد سكّان القدس الشرقيّة أنفسهم مرغَمين على إثبات إقامتهم في المدينة.

في واقع الأمر، تتعامل دولة إسرائيل مع سكّان القدس الشرقيّة كغرباء يمكن سلب مكانتهم على نحو اعتياديّ. مرّة تلو الأخرى، يجد سكّان القدس الشرقيّة أنفسهم مرغَمين على إثبات إقامتهم في المدينة، أمام وزارة الداخليّة ومؤسّسة التأمين الوطنيّ اللتين تُجْرِيان تحرّيات وتحقيقات ترمي –في نهاية المطاف– إلى سحب مكانة هؤلاء السكّان.

في الكثير من الأحيان، تجري عمليّة سلب المكانة على نحو اعتباطيّ، وبدون توفير حقّ الادّعاء، ويجري اكتشاف الأمر في وقت لاحقٍ متأخّر، وذلك عند تقديم طلب للحصول على الخدمات. مكتب وزارة الداخليّة في القدس الشرقيّة (وهو الذي يقدّم الخدمات للسكّان الفلسطينيّين فقط) تحوَّلَ إلى اسم مرادف للخدمة الرديئة التي لا تطاق.

الاكتظاظ في هذا المكتب بالغ الشدّة، وتستغرق معالجة التوجّهات أشهرًا عديدة، بل سنوات طويلة –في بعض الأحيان–. يجد السكّان أنفسهم مرغَمين على انتظار دورهم في طابور طويل (على الرغم من نقل مقرّ المكتب إلى بناية جديدة)، ويعود بعض مَن يُفلحون في الدخول إلى المكتب وهم خالو الوفاض دون أن يحصلوا على الخدمة. **لقاءَ بعض الخدمات الأساسيّة (كتسوية مكانة الأولاد وتسجيلهم) تُجبَى رسوم يبلغ مقدارها مئات الشواقل**، ويُطلب إلى المتوجّهين إحضارُ الكثير الكثير من الوثائق. الكثيرون من طالبي الخدمة يُضطرّون إلى الاستعانة بالمحامين، وفي

بعض الأحيان يضطرون للتوجه إلى المحاكم، بغية الحصول على مطلبهم. تعمل **جمعيّة حقوق المواطن** حِيال السلطات، ابتغاءَ إزالة العوائق البيروقراطيّة وتعزيز مُتاحيّة الخدمات في وزارة الداخليّة.

يعيش الكثير من السكّان الفلسطينيّين على هامش منطقة النفوذ البلديّة للقدس دون أن تُسوَّى مكانتهم القانونيّة. على امتداد السنين، حافظ هؤلاء السكّان على رابط وثيق مع الضفّة الغربيّة. **الجدار الفاصل عزلهم عن مركز حياتهم في الضفّة الغربيّة، وسجنهم في منطقة نفوذ القدس دون مكانة مُواطنيّة.** في العام 2007، اتّخذت حكومة إسرائيل قرارًا يحرم هؤلاء السكّان من الحصول على إقامة دائمة في إسرائيل، ويحصلون -بدل ذلك- على تصاريح أقامة مؤقّتة تُحرّرها سلطات الجيش. يقترن الحصول على هذه التصاريح بإجراءات بيروقراطيّة معقّدة وباهظة الثمن. يُسمح لمن يحصلون على التصاريح بالنوم في بيوتهم، ولا يُسمح لهم بالعمل في القدس أو قيادة المركبات داخلها، ولا يحقّ لهم الحصول على خدمات تعليميّة وصحّـيّة، ولا على خدمات الشؤون الاجتماعيّة. على أرض الواقع، خَلقت إقامةُ الجدار الفاصل وقرارُ الحكومة جيتوات يعيش فيها الفلسطينيّون كغرباء داخل بيوتهم، ويعانون من ضائقة مُزمنة. التمست **جمعيّة حقوق المواطن** إلى المحكمة العليا بخصوص هؤلاء السكّان الذين سَجَنهم الجدارُ الفاصل داخل القدس، وطالبت بالتخفيف من معاناتهم اليوميّة. لا زالت هذه الالتماسات قيد التداول في المحكمة، ولم يصادَق حتّى الآن على تسويات تُمكّنهم من ممارسة الحدّ الأدنى من الحياة الاعتياديّة.

التمييز في مجال التخطيط والبناء

منذ عشرات السنين، يكاد استصدار رخص بناء لبنايات جديدة في القدس الشرقيّة يكون غير ممكن. مسبّبات هذا الوضع هي مزيج معقّد من مصادرة الأراضي (التي استُخدِمت غالبيّتها لبناء الأحياء اليهوديّة)، وعدم وجود التسويات التخطيطيّة لسائر الأراضي، ممّا أدّى إلى استحالة الحصول على تراخيص بناء في أقسام كثيرة من المدينة الشرقيّة. في الأماكن القليلة التي وُضعت لها خرائط هيكليّة حديثة، تبلغ نِسَب البناء (النسبة التي يُسمح بالبناء عليها من مساحة الأرض الكلّـيّة) 25%-75% فقط, مقابل 75%-125% في القدس الغربيّة. بالإضافة إلى ذلك، تفرض السلطات على

> **منذ عشرات السنين، يكاد استصدار رخص بناء لمبانٍ جديدة في القدس الشرقيّة يكون غير ممكن.**

الراغبين في الحصول على رخصة بناء في القدس الشرقيّة سلسلة طويلة ومضنية من الإجراءات الباهظة الكلفة. بعض هذه المدفوعات حصريّة للمواطن الفلسطينيّ، وبعضها مماثل لتلك التي تُفرض في المدينة الغربيّة، لكن الحالة الاقتصاديّة المتردّية للسكّان الفلسطينيّين تجعل من هذه الرسوم عبئًا لا يمكنهم تحمُّله.

في المقابل، **يحظى سكّان الأحياء اليهوديّة في القدس باستثمارات ضخمة، وثورة إعماريّة واسعة. من الواضح أنّ الحديث يدور هنا عن تمييز صارخ يرمي إلى الحدّ من البناء القانونيّ لدى السكّان الفلسطينيّين، وإلى تقليص حيّز نموّ الأحياء العربيّة.**

صادقت اللجنة المحلّـيّة للتخطيط والبناء على الخارطة الهيكليّة المحلّـيّة "القدس 2006"، وسيجري إيـداعها للاعتراضات عمّا قريب. هذه الخارطة تعزّز وتثبّتُ السياسات التمييزيّة المتحيّزة، عَبْر تخصيص غير كافٍ للوحدات السكّانيّة ومصادر التشغيل والبنى التحتيّة المُعَدّة للسكّان العرب. **بسبب التمييز في سياسة التخطيط، بُنيت معظم البنايات في القدس الشرقيّة دون**

وحدات سكنيّة في القدس (معطيات قسم الجباية والتخمين في بلديّة القدس)	2003	2004	2005	2006	2007
القدس الغربيّة	95,140	96,457	97,639	98,605	99,416
مستوطنات في القدس الشرقيّة	47,469	48,344	48,781	49,184	50,197
فلسطينيّون في القدس الشرقيّة	34,509	35,410	36,107	36,575	37,557

تراخيص بناء، وأصبح سكّانها يعيشون في اكتظاظ شديد، ويعتريهم خوف دائم من هدم السقف الذي يُؤويهم. ظاهرة البناء غير المرخَّص الكثيفة تكشف النقاب عن أنّ جهاز التنظيم والبناء لا يتعامل –ولا يريد التعامل– مع الاحتياجات الحقيقيّة للسكّان، أكثر ممّا تكشف عن عدم رغبة الناس في الامتثال للقانون.

وعلى الرغم من مسؤوليّة البلديّة ومؤسّسات التخطيط عن هذا الوضع، **تنفّذ سياسة العقوبات وفرض القانون (التي تشمل هدم البيوت وفرض الغرامات) من خلال ممارَسات تمييزيّة جليّة.** في العام 2008، وعلى الرغم من حصول تراجُع بنسبة 70% في حجم البناء غير المرخَّص في القدس الشرقية، حصل ارتفاع بنسبة 32% في تنفيذ أوامر الهدم –مقارنة بالعام 2007–، إذ قامت بلديّة

القدس في عام 2008 بهدم 85 بناية في القدس الشرقيّة، مقابل 36 في المدينة الغربيّة. منذ بداية سنة 2009 أُصدِر 1,052 أمرًا إداريًّا وقضائيًّا لشقق ومبانٍ في القدس الشرقيّة. وشرعت البلديّة كذلك بتبنّي سياسة جديدة -بدعم ومصادقة المستشار القضائيّ للحكومة- تتمثّل في مصادرة مُعدّات ثقيلة تشارك في عمليّة البناء.

وَزّعت جمعيّة حقوق المواطن -بالتعاون مع جمعيّة "بمكوم"- نشرةً معلوماتيّة للسكّان حول حقوق التخطيط، وتوجّهت إلى السلطات المعنيّة، كي تتوقّف هذه عن سياسة هدم البيوت، وتقوم بتطوير مجال التخطيط في القدس الشرقيّة.

ربط بشبكة المياه منقوص

ينعكس التمييز بين الأحياء اليهوديّة والعربيّة في مجال التخطيط -في ما ينعكس- في المساس بتوفير المياه العذبة، التي تُعتبر أحد الموارد الأساسيّة للحياة البشريّة. وبما أنّ قانون التخطيط والبناء يحظر ربط البنايات غير المرخّصة بشبكة المياه البلديّة، يُحرم عشرات الآلاف من سكّان القدس الشرقيّة من الحصول على المياه بشكل منتظم. **وبحسب التقديرات التي تعتمد على بيانات شركة "غيحون" اتحاد المجاري والماء في القدس، لا يتزوّد أكثر من نصف السكّان (نحو 160,000 نسمة) بالمياه بصورة قانونيّة.**

في ظلّ غياب الارتباط المنظّم بشبكة المياه، يُضطرّ الناس إلى شراء الماء والاكتفاء بكمّـيّة قليلة من الماء المتدنّي الجودة.

في ظلّ غياب خَيارات أخرى، يُضطرّ السكّان إلى الارتباط ارتباطًا غير قانونيّ بالأنابيب الرئيسيّة، أو بأنابيب بيوت جيرانهم المرتبطة على نحو قانونيّ بشبكة المياه، أو إلى الاكتفاء بصهاريج تجميع المياه. هذه الحلول تجبي أثمانًا باهظة، إذ **تتدفّق المياه بضغط منخفض، ولا تتوافر بصورة منتظمة.** المياهُ في داخل الحاويات تكون عُرضةً لمصادر تلوُّث مختلفة، بدءًا بالجراثيم وصولاً إلى جيف الطيور. يتسبّب النقص في المياه العذبة والجارية بتراجع في مستوى النظافة (صعوبة في الاستحمام، وغسل الأواني، وتنظيف البيوت)، وبتفاقم خطر تفشّي شتّى الأمراض التلوّثيّة. تؤدّي كلّ هذه إلى انتهاك خطير لحقّ سكّان القدس الشرقيّة في الكرامة والصحّة والظروف المعيشيّة اللائقة.

في هذه الأيام، تُبادر **جمعيّة حقوق المواطن** إلى سَنّ قانون يهدف إلى التغلّب على العقبات القضائيّة التي تَحُول دون تزوُّد جميع سكّان القدس الشرقيّة بالمياه بصورة منظّمة، لكنّ تَجاوُب الجهات السياسيّة حتّى الآن هزيل للغاية.

شبكات الصرف الصحّيّ وتصريف المياه متداعية

تعاني البنى التحتيّة لشبكات الصرف الصحّيّ وتصريف المياه في القدس الشرقيّة كلّها من إهمال متراكم على امتداد سنين طويلة. **بعض أحياء المدينة لم تُربط قَطّ بشبكة الصرف الصحّيّ البلديّة، ولا زال سكّانها يستخدمون الآبار الامتصاصيّة.** في أحياء أخرى، شبكة الصرف الصحّيّ بالغة القِدَم، أو لا تحظى بالصيانة اللائقة. وبحسب تقديرات رسميّة لشركة "غيحون"، **تفتقر القدس الشرقيّة إلى نحو 70 كيلومترًا من خطوط** المجاري. **يخلق الفيضانُ المتكرّرُ للمياه العادمة ومياه التصريف آفات صحّيّةً خطيرةً**؛ إذ في الكثير من الأحيان، تتدفّق مياه الصرف الصحّيّ بمحاذاة البيوت ومواقع لعب الأولاد. علاوةً على ذلك، تساهم مضارّ الأحوال الجويّة في تفاقم المشكلة وتزيد من تهديد المخاطر الصحّيّة للسكّان. على الرغم من شكاوى السكّان المتكرّرة، لا تحرّك البلديّة ساكنًا، ولا تُجري الترميمات أو التحسينات المطلوبة.

وضع خطوط أنابيب الصرف الصحّيّ الجديدة يُشترَط بتسديد رسوم باهظة وضرائب تطويريّة مرتفعة لا يستطيع السكّان دفعها، لكن حتّى في الحالات التي يُبدي فيها السكّان استعدادهم لتمويل تكاليف وضع الأنابيب، تتلكّأ السلطات –غالبًا– في تنفيذ الأعمال المطلوبة.

جدار الفصل جعل المشاكل في مجال الصرف الصحّيّ تتفاقم، **إذ هُدمت عدّة كيلومترات من أنابيب الصرف خلال أعمال بناء الجدار.** بعد توجُّه **جمعيّة حقوق المواطن** إلى شركة "غيحون"، قامت هذه بتصليح خطّ المجاري الذي هُدم في منطقة مخيّم اللاجئين شعفاط، وفي "رأس خميس" على وجه التحديد.

التربية والتعليم: نقص خطير في الغرف التدريسيّة

ثمّة العديد من المشاكل المستعصية في مجال التعليم في القدس الشرقيّة، وفي مقدّمتها النقص الحادّ في الغرف التدريسيّة. تَضاعَفَ عدد السكّان في المنطقة خلال العقود الأربعة الأخيرة أربع مرّات، لكنّ جهاز التعليم لم يتطوّر على نحو يلائم الاحتياجات المتغيّرة، ولم تُبْنَ تقريبًا غرف دراسيّة جديدة. تشير التقديرات الحاليّة إلى وجود نقص بنحو 1,500 غرفة تدريسيّة، ومن المتوقّع أن يصل هذا النقص في العام 2010 إلى 1,900 غرفة. **بسبب النقص الحادّ في الغرف الدراسية، لا يتوجّه إلى مقاعد الدراسة في المدارس التابعة لبلديّة القدس سوى نحو نصف الأولاد الذين في سنّ الدراسة، ويعاني هؤلاء -في بعض الأحيان- من اكتظاظ شديد ومن ظروف فيزيائيّة بالغة الصعوبة**. وبسبب ضائقة الغرف التدريسيّة، تُستخدم مبانٍ غير ملائمة، ويُعمَل بنظام "الورديّة الثانية" في المدارس. تُغلِق المدارس الحكوميّة أبوابها أمام عشرات الآلاف من الأولاد. تتعاون **جمعيّة حقوق المواطن** مع لجان الأهالي، وتقوم بتمثيل الأولاد الذين لا تستقبلهم المدارس البلديّة.

ينقص القدس الشرقية اليوم أكثر من 1,500 غرفة دراسيّة.وتصل نسبة التسرّب من المدارس الى حوالي 50%.

ينجح هذا التمثيل في إيجاد الحلول لهؤلاء الأولاد، لكن ثمّة آخرون كثيرون (ممّن يحقّ لهم الحصول على التعليم المجّانيّ من الدولة) يُضطرّون إلى البحث عن حلول خارج الأُطُر الرسميّة، كالمدارس الخاصّة في القدس والضفّة الغربيّة، وهذا ما يُلقي على كاهل عائلاتهم حِملاً ماليًّا ثقيلاً. بعض الأولاد يبقَوْن في بيوتهم، إذ تشير تقديرات بلديّة القدس إلى وجود **9,000 من الأولاد غير المسجّلين في أيّ من الأطر القائمة. نسبة التسرّب في التعليم فوق الابتدائيّ في القدس الشرقيّة تبلغ نحو 50% من المجموع العامّ للتلاميذ**. وبغية المقارنة، نشير أنّ نسبة التسرّب في الوسط اليهوديّ في القدس تبلغ 7.4%، وتبلغ أعلى نسبة تسرُّب في إسرائيل 11.8% (وذلك في قرية جسر الزرقاء). التمستْ **جمعيّة حقوق المواطن** إلى المحكمة العليا، للمطالبة باستعادة الأموال التي يدفعها الأهالي لتغطية تكاليف تعليم أبنائهم وبناتهم في المدارس الخاصّة.

غياب أُطُر التعليم لجيل الطفولة المبكّرة

يعيش اليوم في القدس الشرقيّة نحو 15,000 طفل في سنّ الثالثة وسنّ الرابعة وما بينهما، لكن 90% من هؤلاء لا ينتسبون إلى أيّ من الأُطُر التعليميّة. وعلى الرغم من أهمّيّة التعليم المبكّر البالغة وتأثيراته على تطوّر ونموّ الطفل، تكاد السلطات المسؤولة عن التعليم في القدس الشرقيّة لا تنشط في هذا المجال. ففي القدس الشرقيّة، لا يعمل سوى إطارين تربويّين لسِنّ الطفولة المبكّرة، ويستقبلان ما لا يزيد عن 55 طالبًا. نحو 1,400 طفل آخر يقصدون عشرات رياض الأطفال الخاصّة التي تجبي أقساطًا دراسيّة مرتفعة نسبيًّا.

ينبع هذا الوضع المقلق من **عدم تطبيق تعديل لقانون التعليم الإلزاميّ (وهو الذي يوفّر تعليمًا إلزاميًّا مجّانيًّا لأبناء الثالثة والرابعة) في القدس الشرقيّة.** في العام 1999، بدأ العمل بهذا التعديل على نحو تدريجيّ، حيث في البداية حظِيَ به أبناء الأحياء والبلدات التي تنتمي إلى أدنى الطبقات الاجتماعيّة-الاقتصاديّة. وعلى الرغم من أنّ أحياء القدس الشرقيّة هي الأكثر فقرًا في القدس ، تَقرَّر اختيار أحياء من القدس الغربيّة كي تحصل على التعليم المجّانيّ لأبناء سنّ الثالثة والرابعة. غالبيّة هذه الأحياء تُدْرَج في مكانة اقتصاديّة أعلى من جميع أحياء القدس الشرقيّة.

تعمل **جمعيّة حقوق المواطن،** بالتعاون مع ائتلاف منظّمات وناشطين من أهالي القدس الشرقيّة، في سبيل تحصيل مرسوم لوزارة التربية والتعليم يأمر بإقامة أُطُر تربويّة لأبناء سنّ الثالثة والرابعة في القدس الشرقيّة. إلى الآن، ترفض وزارة التربية والتعليم المصادقة على الطلبات في هذا الموضوع.

خدمات اجتماعيّة منقوصة

على الرغم من أنّ الإهمال الذي تمارسه السلطات قد خلق ظواهر اجتماعيّة قاسية، **وعلى الرغم من أنّ 68.8% من العائلات في القدس الشرقيّة تقبع تحت خطّ الفقر،** على الرغم من كلّ ذلك،

تعالج خدمات الرفاه الاجتماعيّ (الشؤون الاجتماعيّة) ما لا يزيد عن 22% من السكّان القدس الشرقيّة. توقُّع اهتمام بلديّة القدس ووزارة الرفاه الاجتماعيّ اهتمامًا خاصًّا بهذه الشريحة السكّانيّة ليس ضربًا من الكماليّات، لكن الواقع يُظهِر أنّ جهاز الخدمات الاجتماعيّة في القدس الشرقيّة يعاني من ضآلة في الميزانيّات، ومن تمييز متواصل –مقارَنةً بالقدس الغربيّة–. وليس من قبيل المبالغة أن يقال إنّ هذا الجهاز يقف على حافة الانهيار.

عدد المِلاكات المخصَّصة لمكتب الشؤون الاجتماعيّة في القدس الشرقيّة هو الأقلّ من بين مِلاكات مكاتب الشؤون الاجتماعيّة المنتشرة في المدينة. وتُظهر المعطيات أنّ مجموع ما رُصِد لمكتب القدس الشرقيّة من المِلاكات يصل إلى 49.1، بينما يُرصَد لمكاتب المدينة الغربيّة 85.1 مِلاكًا في المعدّل. بحسب معطيات 2007، قام عامل اجتماعيّ واحد بمعالجة 111 أسرة في القدس الغربيّة، **مقابل 190 أسرة عالجها العامل الاجتماعيّ الواحد في القدس الشرقيّة.**

بالإضافة إلى ذلك، **يبلغ عدد مكاتب الشؤون الاجتماعيّة في القدس الشرقيّة مقدار نصف هذا العدد في المناطق الأخرى (3 مقابل 6).** قلّة عدد المكاتب تُقلِّص مُتاحيّةَ الخدمات الاجتماعيّة للسكّان، ولا يعكس الصورةَ الحقيقيّة لحجم الضائقة التي يعاني منها السكّان.

توجّهت **جمعيّة حقوق المواطن** إلى وزارة الرفاه الاجتماعيّ، وإلى بلديّة القدس، بطلب زيادة عدد مِلاكات العاملين الاجتماعيّين المخصَّصة للقدس الشرقيّة. في أعقاب هذا التوجّه، أُضيفَ 12 مِلاكًا لكنها غير كافية بالمقارنة مع الاحتياجات، ولا تساهم في تغيير الوضع تغييرًا حقيقيًّا.

إهمال خطير في الخدمات والبنى التحتيّة

أكثر ما يبرز للعيان في القدس الشرقيّة أكوامُ القمامة المنتشرة في شوارع المدينة، وفي مواقع غير قانونيّة لتجميع النفايات. تلك الأكوام تولّدت بفعل **النقص الخطير في خدمات الصحّة العامّة. وضع الشوارع والأرصفة وممرّات المشاة شديد البؤس، ممّا يتسبّب بإلحاق الضرر بالناس والممتلكات.** أمّا الحدائق العامّة، فهي مشهد نادر الوجود. أحد أوجه التمييز والإهمال يتجسّد في أنّ **غالبيّة الاستمارات التي تصدرها البلديّة غير مترجمة إلى اللغة العربيّة**، وتبيّن من فحص ميدانيّ

لوثائق واستمارات البلديّة أنّ 13 استمارة فقط (من بين 91) كُتبت باللغتين العبريّة والعربيّة، تسع منها يتعلّق بمدفوعات الأرنونا. توجّهت **جمعيّة حقوق المواطن** إلى بلديّة القدس في هذا الخصوص، على امتداد عام ونصف العام، كي تقوم بتصحيح الوضع. أعلنت البلديّة مؤخّرًا موافقتها على ترجمة الوثائق إلى العربيّة، إلاّ أنّها لم تنفّذ الأمر بعد.

خدمات البريد في **القدس الشرقيّة** شبه معدومة، إذ تقوم **سبع وحدات بريد بخدمة ما يزيد عن 250,000 نسمة، مقابل أكثر من خمسين وحدة تخدم 500,000 نسمة في القدس الغربيّة. لا غرابة، إذًا، في أنّ معظم الرسائل لا تصل إلى أصحابها في التاريخ المحدَّد، أو في أنّها لا تصل بتاتًا. توجّهت جمعيّة حقوق الإنسان** في العامين الأخيرَيْن، باسم ممثّلي أحياء القدس الشرقيّة، إلى سلطة البريد ووزارة الاتّصالات، مطالِبةً إيّاهما بتحسين خدمات البريد؛ لكن الوعود كثيرة والتنفيذ شبه معدوم.

عنف الشرطة وانتهاك الحقوق الأساسيّة

غالبيّة الجمهور في إسرائيل تعتبر القدس الشرقيّة مكانًا مجهولاً وغامضًا. ويبدو أنّ **السلطات تسمح لنفسها، بعيدًا عن عيون الإعلام والجمهور، بالتعامل مع السكّان بوحشيّة وعنف، وعلى نحوٍ مخالِفٍ للقانون. لا يمكن أن تمارَس هذه التصرّفات في أيّ مكان آخر في إسرائيل.**

تصل إلى جمعيّات حقوق الإنسان شهاداتٌ كثيرة حول العنف الذي يمارسه رجال الشرطة في القدس الشرقيّة –بما في ذلك الاعتداءات التي يمارسها شرطيّو حرس الحدود–. الشكاوى التي تقدَّم إلى قسم التحقيق مع الشرطيّين، بسبب ممارسات عنيفة من قِبَل الشرطة، تُغلَق –في الكثير من الأحيان– دون إجراء التحقيق، أو بذريعة غياب الشأن العامّ. توجّهت **جمعيّة حقوق المواطن** بالمشاركة مع مؤسسات "بتسيلم" و"يش دين" إلى قسم التحقيق مع رجال الشرطة في بعض قضايا السكّان، وطلبت إليه فتح تحقيق بشبهة الاعتداء الخطير وممارسة العنف. توجّهت الجمعيّة –على سبيل المثال– باسم أحد سكّان القدس الشرقيّة الذي تعرّض إلى اعتداء من قِبل عدد من الشرطيّين على مقربة من البلدة القديمة، دون أن يرتكب أيّ مخالفة أو يقوم بأيّ تحرّش. قام الشرطيّون بسحب

هذا المواطن على الأرض، ورشّوا وجهه بالغاز المسيل وقاموا بكسر يده، وواصلوا ركله وضربه حتّى بعد أن قاموا بتكبيله.

خلال الحرب في غزّة، تصاعدت اعتداءات الشرطيّين على سكّان القدس الشرقيّة، بما في ذلك تزايُدٌ في ممارسة العنف تجاه السكّان على نحو يشير إلى ظاهرة خطيرة لانتهاك حرّيّة التعبير والاحتجاج. وبحسب معطيات الشرطة، قامت هذه باعتقال أكثر من 200 متظاهر في القدس الشرقيّة خلال الحرب بمن فيهم الكثير من القاصرين. هذه الاعتقالات اشتملت على مداهمة البيوت في منتصف الليل واعتقال المشبوهين لساعات طويلة.

في القدس الشرقيّة، البعيدة عن أعين وسائل الإعلام والجمهور، تسمح الشرطة لنفسها بالتعامل مع السكّان على نحوٍ لا يمكن تخيّل حصولُه في أيّ مكان آخر في إسرائيل.

بالإضافة إلى ذلك، **تقوم الشرطة بإغلاق مكاتب الكثير من المنظّمات الاجتماعيّة، ومؤسّسات حقوق الإنسان الفلسطينيّة، التي تقدّم المساعدة إلى فلسطينيّي القدس الشرقيّة، وذلك بذرائع أَمنيّة لا درايةَ لهذه المؤسّسات بكنهها وطبيعتها.** توجّهت **جمعيّة حقوق المواطن** إلى شرطة إسرائيل، مطالبةً إيّاها بالامتناع عن إغلاق مكاتب المنظّمات التي تقوم بتوفير المساعدة العاجلة والضروريّة للسكّان، والتي يَعرف القاصي والدّاني أنّها غير متورّطة بأعمال إرهابيّة، وكلّ ذلك بسبب الانتهاك الخطير وغير القياسيّ لحقوق سكّان القدس الشرقيّة.

حرّيّة التنقّل، والتنكيل على المعابر

أدّى جدار الفصل إلى فصل أكثر من 100,000 من سكّان القدس الشرقيّة، الذين يقطنون في الأحياء التي تقع خلف الجدار (بعضهم لا زال داخل مناطق النفوذ المحلّيّة للقدس)، عن مركز حياتهم في القدس. ومع إغلاق حاجز الرام، في شباط من العام 2009، أصبح حاجز عطاروت (قلنديا) الواقع في شماليّ القدس المعْبرَ الوحيدَ الذي يربط بين شماليّ القدس ومركزها. يستخدم سكّان الأحياء الشماليّة هذا الحاجزَ يوميًّا، في طريقهم إلى أماكن العمل والمدرسة والمؤسّسات الطبّيّة وغيرها، بالإضافة إلى الفلسطينيّين الذين يحملون تصاريح الدخول إلى

إسرائيل. على هذا الحاجز، تُقدَّم كذلك الخدماتُ البلديّة للسكّان الذين تبقَّوْا خلف جدار الفصل -كخدمات البريد والتأمين الوطنيّ، واستقبال طالبي العمل من قبل مصلحة الاستخدام.

كلّ هذه ولّدت ضغوطًا هائلة على الحاجز وظروفًا لا تُطاق. على الرغم من الالتزامات التي قطعتها الدولة على نفسها، **يعاني الناس على حاجز قلنديا من تأخير متواصل، ويُضطرّون إلى الانتظار ساعتين من الزمن عند دخولهم الحاجز وعودهم عن طريقه.** في الفترة الأخيرة، أُلغيَ مَسْلك المواصلات العامّة الذي عمل في الحاجز، ممّا يُرغِم المسافرين الذين يصلون إلى الحاجز بالحافلات على الترجّل وقطع الحاجز سيراً على الأقدام. وهكذا -على سبيل المثال- **يُضطرّ طلبة المدارس إلى النـــزول من الحافلة التي تُقلّهم وعبور الحاجز سيرًا على أقدامهم.** في هذه الأيّام، لا يُسمح إلاّ لسائق السيّارة بعبور الحاجز بمركبته، بينما يُضطرّ المسافرون معه إلى عبور الحاجز سيرًا على أقدامهم -حتّى لو كانوا مرضى أو مسنّين أو نساءً حوامل.

بالإضافة إلى التقييدات القاسية على حرّيّة التنقل والإهانات التي ترافق عبور الحاجز، والانتظار ساعات طويلة، **يشتكي السكّان من العنف الجسديّ والكلاميّ الذي يمارسه ضدّهم الجنود المرابطون على الحاجز.** يتعلّق كثير من هذه الشكاوى بتصرّفات أفراد شركة الحراسة الخاصّة الذين يديرون الحاجز، ويقومون بالتدخّل بعمل الجنود، ويتّخذون قرارات غير منطقيّة حول نوع التفتيش وطبيعته، ويعاملون المسافرين معاملة مُذِلّة. تقوم **جمعيّة حقوق المواطن** بتمثيل السكّان الذين يشتكون من الانتهاكات المختلفة لحقوقهم، وتعمل على إيقافها ومحاكمة مرتكبيها.

جمعية حقوق المواطن في سطور

منذ ثلاثين عامًا ونيّف، تناضل جمعيّة حقوق المواطن في إسرائيل من أجل حقوق الإنسان، وحرّيّة التعبير، والمساواة، والحقّ في المأوى، ومن أجل تقديم خدمات صحّـــيّة متساوية، ومن أجل الحقّ في التربية والتعليم، وحماية حقوق الإنسان في الأراضي المحتلّة، والمحافظة على خصوصيّة الفرد، وغيرها الكثير الكثير. وكلّ هذا في سبيل أن نتمكّن من التفوّه، والتفكير، والعيش في واقع يحترم حقوق الإنسان ويحفظ حقوقنا، ويحمينا. جمعيّة حقوق المواطن هي منظّمة مستقلّة وغير حزبيّة، مواردها من تبـــرّعات صناديق وأفراد في البلاد وخارجها، ومن رسوم العضويّة والنشاطات التطوّعيّة. ترتكز استقلاليّة الجمعيّة ومهنيّتها –في ما ترتكز– على سياستنا التقليديّة المتمثّلة في عدم المطالبة، ولا الحصول على التمويل من مصادر حزبيّة أو حكوميّة في إسرائيل.

نحن نؤمن يقينًا بأنّه –من خلال تضافر الجهود– في وسعنا تجذير وتعميق التزام المجتمع الإسرائيليّ بحقوق الإنسان، كي نتمكّن من العيش في مجتمع أكثر عدلاً وإنصافًا. ندعوكم للقراءة والانضمام إلى النضال من أجل حقوق الإنسان– من أجل حقوقنا جميعًا. لمزيد من المعلومات ندعوكم لزيارة موقعنا على الشبكة الإلكترونيّة، أو التوجّه إلينا عبر البريد الإلكترونيّ mail@acri.org.il ، أو الاتّصال بنا على الهاتف ذي الرقم: 02-6521218

شكرنا

لجميع موظّفات جمعية حقوق المواطن وموظّفيها الذين ساعدوا في توفير المعلومات والمعطيات، وقرأوا، وقدموا ملاحظاتهم المهمة. الشكر لأعضاء الجمعية، للمتطوعين والممولين، الذين بفضل التزامهم ومساهمتهم نتمكن من تنفيذ نشاطنا.

كما نود التقدم بالشكر لزملائنا الناشطين للدفاع عن حقوق الإنسان في القدس الشرقية وهم: **صندوق إسرائيل الجديد**؛ جمعية إنسان، الطبيعة والقانون؛ بزخوت – المركز لحقوق الإنسان للأشخاص ذوي المحدوديات؛ بمكوم- مخططين من أجل الحقوق في التخطيط؛ بيتسيلم؛ اللجنة الشعبية لمناهضة التعذيب في إسرائيل؛ هموكيد لحماية الفرد؛ مشروع العيادة في كلية الحقوق بجامعة الحقوق؛ لجان الأهالي في أحياء القدس الشرقية؛ يديد – مركز الحقوق في المجتمع؛ يش دين؛ "هكيشت همزراحيت"؛ مركز العمل الأهلي في جامعة القدس؛ مركز القدس للحقوق الاجتماعية والاقتصادية؛ مركز القدس للاستشارة القانونية وحقوق الإنسان؛ مركز منيرفا لحقوق الإنسان؛ "عير عميم"؛ حاخمون لحقوق الإنسان.

The State of Human Rights in East Jerusalem: Facts and Figures

<u>East Jerusalem in Numbers</u>

Number of residents: Approximately 260,522 (34% of the Jerusalem population) [December 2007 data]

Families under the poverty line: 66.8% (as opposed to 23.3% of Jerusalem's Jewish families) [2007 data]

Children under the poverty line: 74% of the Arab children in the city (as opposed to 47.7% of the city's Jewish children) [2007 data]

Expropriated land: Since annexing East Jerusalem, the Israeli government has expropriated 24,500 dunams (over a third of the area), which were privately owned by Arabs.

Construction: By the end of 2007, 50,197 housing units for the Jewish population had been built on the expropriated land; no housing units had been built for the Palestinian population on the expropriated land.

Home demolitions: Since the start of 2009, 21 East Jerusalem homes have been demolished by the Jerusalem Municipality.

Sewage line shortage: 70 kilometers of main sewage lines are lacking.

Lack of water connections: Approximately 160,000 Palestinian residents have no suitable and legal connection to the water network.

Shortage of school classrooms: There is a shortage of 1,500 classrooms.

School dropout rate: Currently stands at approximately 50%.

Number of children who don't attend school: 9,000

<u>Background: Annexation of East Jerusalem and its Residents</u>

Jerusalem is Israel's largest city, in area and population. Approximately 10% of Israel's residents live in Jerusalem. In June 1967, in breach of international law, Israel annexed territory in and around Jerusalem that it had conquered in the Six

Day War, an area now referred to as East Jerusalem. By doing so, it added approximately 70,500 dunams to the previous 38,000 dunams of land that falls under the jurisdiction of the Jerusalem Municipality. Following their annexation, these areas became subject to Israeli governance, law, and jurisdiction.

The annexation brought some 66,000 Palestinian Arabs living in the newly controlled territory within the city limits, and they constituted, at the time, 24% of Jerusalem's population. According to Central Bureau of Statistics [CBS] data, the East Jerusalem population has quadrupled since 1967: At the end of 2007, Palestinians living in East Jerusalem constituted an estimated 34% of the total Jerusalem population of 747,621.

For generations, Jerusalem was the urban hub for services, trade, and culture in the West Bank. The recently constructed Separation Barrier completely severed Jerusalem from the surrounding area, and the impact on the economy and culture of East Jerusalem residents has been severe.

Population Profile: Young and Poor

49% of East Jerusalem residents are minors. The median age of Jerusalem's Palestinian population in 2007, according to CBS data, was 19.3 years old.

The Palestinian population of East Jerusalem lives in dire poverty. CBS data published in 2007 indicate that 66.8% of Palestinian families in Jerusalem (as opposed to 23.3% of the city's Jewish families) live below the poverty line. The incidence of poverty among Palestinian residents of Jerusalem is also considerably higher than the rate of 51.4% among the Arab population in Israel proper. The poverty statistics for children are even more grave: 74% of Palestinian children in East Jerusalem are beneath the poverty line, as opposed to 47.7% of the city's Jewish children. Over 94,000 children in East Jerusalem live in a perpetual state of poverty.

The Neglect of the Authorities and its Impact

According to International Humanitarian Law, as long as Israel remains in control of East Jerusalem, it is responsible for their welfare and obliged to respect their human rights. Under Israeli law, in fact, these permanent residents are entitled to the same services and rights granted to Israeli citizens. Nevertheless, since 1967 the Israeli government has not budgeted resources for strengthening and developing East Jerusalem—resources that are essential for meeting the physical needs of the area and the needs of the population at its natural growth rate. Israel's policy for the past four decades has taken concrete form as discrimination in planning and construction, expropriation of land, and minimal investment in physical infrastructure and government and municipal services. As a result, East Jerusalem residents suffer severe distress, and their conditions are worsening.

Discrimination in planning and building, expropriation of lands, and minimal investment in physical infrastructure and government and municipal services—these are concrete expressions of an Israeli policy designed to secure a Jewish majority in Jerusalem and push Palestinian residents outside the city's borders.

Life in East Jerusalem can be described as a continuing cycle of neglect, discrimination, poverty, and shortages. These, compounded by construction of the Separation Barrier cutting Jerusalem off from the West Bank, have led to the social and economic collapse of this part of the city. A large majority of East Jerusalem residents do not receive, and cannot afford to buy, the most basic services. The primary victims are the vulnerable populations: the aged, the disabled, and children. The chronic state of poverty has also had serious social ramifications, such as damage to family relationships; an increase in the rate of family violence; a decline in the functioning of children, reflected in high rates of school dropout and early entrance into the job market; crime; drug use; and health and nutritional problems. The only logical explanation for this discrimination is that it is a deliberate effort by

government authorities to push Palestinian residents of Jerusalem outside the city's borders as a means of maintaining a Jewish majority over the long term.

The Civil Status of East Jerusalem Residents

Following the Six Day War and the Israeli annexation, East Jerusalem residents were given the civil status of "permanent residents" of Israel. As such, the primary right they were granted was the right to live and work in Israel without the need for special permits. Permanent residents are also entitled to social rights according to the National Insurance Law, health insurance, and the right to vote in municipal (but not national) elections. Permanent residency status, unlike citizenship, is passed on to the children of residents only under certain conditions. A permanent resident who marries someone who is neither a permanent resident nor a citizen of Israel must apply for family unification on behalf of his or her spouse. In reality, Israel treats the residents of East Jerusalem as foreigners whose status can be revoked as a matter of course. These residents are forced to repeatedly prove their permanent residency status in the city to the Ministry of the Interior and the National Insurance Institute, which conduct investigations and inquiries designed to gather evidence for annulling this status. Residency status is sometimes revoked arbitrarily, with no opportunity for appeal, and with no notification to the resident, who learns of the action only when applying for services. The Ministry of Interior office in East Jerusalem, which serves only East Jerusalem residents, is notorious for its substandard service. Its workload is overwhelming, and requests linger in files for months, even years, before being officially handled. Residents are forced to wait in long lines (even after the move to new facilities), and those lucky enough to enter the office are sometimes turned away without receiving any services. For basic services such as arranging and registering the status of children, residents must pay fees of hundreds of shekels and present a multitude of documents. Many applicants for services are forced to hire attorneys for assistance or, against their will, turn to the courts for a ruling on their requests. ACRI works to remove

bureaucratic obstacles and make Ministry of Interior services more accessible to East Jerusalem residents.

Israel treats the residents of East Jerusalem as foreigners whose status can be revoked as a matter of course. These residents are forced to repeatedly prove their permanent residency status in the city.

Living just outside Jerusalem's municipal boundaries are many Palestinians who have no residency status in Israel and whose lives, over the years, have been centered in the West Bank. The Separation Barrier has broken their vital connections with the West Bank and trapped them within the boundaries of Jerusalem with no recognized status. In October 2007, the Israeli government established a policy that denies permanent residency to these individuals and allows them only temporary permits issued by the military authorities. The application procedures for these permits are costly and mired in bureaucratic red tape. Those who receive the permits are allowed to reside in their homes but are forbidden from working or driving in Jerusalem, and they are not eligible for educational, health, or social services. In essence, the Separation Barrier and the newly established permits policy have created ghettos of severe and unrelenting distress, populated by Palestinians who are foreign residents in their own homes. ACRI has petitioned the High Court of Justice on behalf of Palestinians who are trapped in Jerusalem by the Separation Barrier, demanding that the Israeli government take action to ease their daily lives. The petition is still under deliberation, and until now the only progress made has been the authorization of arrangements, which enable a minimal level of routine life.

Discrimination in Planning and Construction

For decades, the legal possibility of issuing building permits for new construction in East Jerusalem has been practically non-existent. The complex interplay of factors

that has led to this situation includes the expropriation of land (most of which was used to establish Jewish neighborhoods) and a lack of planning arrangements for the remaining land. In the few neighborhoods where up-to-date planning arrangements exist, the percentage of the land on which construction is permitted is set at 25%-75%, compared to 75%-125% in West Jerusalem. Those wishing to build in East Jerusalem face exhausting bureaucratic procedures and costly fees, some of which are charged to Palestinian residents alone. Others are identical to those required of West Jerusalem residents; however, given their economic distress, most Palestinian residents are unable to afford them.

For decades, the legal possibility of issuing building permits for new construction in East Jerusalem has been practically non-existent. The city's Outline Plan, "Jerusalem 2000," perpetuates discriminatory policies.

The residents of Jerusalem's Jewish neighborhoods, on the other hand, enjoy wide-scale construction and enormous investment. The discrimination is clear, its purpose to limit legal construction in the Palestinian areas and constrict the space available for the development of Arab neighborhoods. The city's Outline Plan, "Jerusalem 2000," approved in 2006 by Jerusalem's Local Committee for Planning and Building and soon to be presented for objections, perpetuates the discriminatory policies by failing to provide adequate housing units, employment sources, and infrastructure in East Jerusalem. The result of the discrimination in planning is that most buildings in East Jerusalem were built (and continue to be built) without permits. They are densely crowded, and their occupants live in constant fear of home demolitions. The high rate of unauthorized building is testament not to an unwillingness to comply with the law on the part of the residents, but rather proves that the planning system fails to address (and has no intention of addressing) the real needs of the Palestinian residents of East Jerusalem.

Despite the clear responsibility of the municipality and of the planning and building authorities for creating this situation, the enforcement of planning and building regulations, including home demolitions and imposition of fines, are also implemented in a discriminatory manner. In 2008, while the East Jerusalem phenomenon of building without permits decreased by 70%, there was a significant rise in the number of demolitions orders executed, amounting to 32% more than the previous year. In 2008, the Jerusalem Municipality demolished 85 structures in East Jerusalem, and only 36 in West Jerusalem. In addition, since January 2009, the municipality has issued 1,052 demolition orders to homes and structures in East Jerusalem. With the official permission of Israel's Attorney-General, the municipality has launched a new policy whereby heavy machinery used for illegal construction is confiscated.

ACRI, together with Bimkom - Planners for Planning Rights, distributed information for residents on the planning rights to which they are entitled, and intervened with the authorities, demanding progress in East Jerusalem planning and an end to home demolitions. ACRI is preparing to submit a principled petition to the High Court of Justice challenging these policies.

Housing Units in Jerusalem*	2003	2004	2005	2006	2007
West Jerusalem	95,140	96,457	97,639	98,605	99,416
Settlements in East Jerusalem	47,469	48,344	48,781	49,184	50,197
Palestinians in East Jerusalem	34,509	35,410	36,107	36,575	37,557

* Data from the Jerusalem Institute's analysis of data from the Assessment and Collection Department of the Municipality

Blatant Neglect in Service Provision and Infrastructure

One of the most prominent features of East Jerusalem is the piles of trash in the streets and the numerous illegal garbage dumps—a necessary recourse because of the chronic shortage of sanitation facilities. Roads are studded with potholes, and the few sidewalks that exist are in serious disrepair and, as such, cause damage to persons and property.

Public parks and other recreational facilities are a rare sight. Another example of neglect is the fact that very few municipal forms are translated into Arabic. An examination of 91 municipal forms and documents revealed that only 13 exist in Arabic, and nine of these deal with property tax payments. For more than 18 months, ACRI has continuously intervened with the mayor's office demanding the translation of municipal forms, a demand which was at last received a positive response in April 2009, but has yet to be executed.

There exists blatant discrimination in sanitation, postal services, road and sidewalk infrastructure, and public parks.

In East Jerusalem, the postal service barely functions; seven post facilities serve over 250,000 residents, as opposed to more than 50 postal facilities serving the 500,000 residents of West Jerusalem. It is no wonder that mail sent there takes an unreasonably long time to reach its destination, if it arrives at all. ACRI, on behalf of East Jerusalem neighborhood representatives, has contacted Israel Post and the Ministry of Communications over the last two and a half years to demand improvement in postal services. Despite repeated assurances that action would be taken, this is yet to happen.

Dilapidated Sewage and Drainage Infrastructures

The infrastructure for sewage and drainage throughout East Jerusalem has suffered from many years of neglect. Some neighborhoods that have no connection to the municipal sewage system still make use of cesspits. In other neighborhoods, the municipal sewage system is antiquated or poorly maintained. According to official estimates by Gihon, the independent corporation responsible for Jerusalem's water, sewage, and drainage system, East Jerusalem currently lacks seventy kilometers of sewage lines. Sewer water sometimes flows close to homes and children's play areas, and severe weather exacerbates the already unfavorable conditions and further endangers the health of residents. Despite repeated complaints by residents, there has, to date, been no evidence of any repairs or improvements. Installation of sewage and drainage lines is contingent on the payment of high fees and development taxes that residents cannot afford. However, even when residents are willing and able to subsidize the cost of laying down these lines, the authorities most often delay commencement of the work.

The Separation Barrier has also produced sewage problems. Several kilometers of sewer lines were broken during the Barrier's construction. In response to ACRI's requests, Gihon repaired the broken sewer lines at the Shuafat-Ras Hamis refugee camp.

Lack of Connection to the Water Network

One direct outcome of discrimination in the field of planning between Jewish and Palestinian neighborhoods is the lack of a fresh water supply—a vital resource for human life. Since Israel's Planning and Building Law prohibits the connection of unauthorized buildings to the municipal water network, tens of thousands of East Jerusalem residents suffer from the lack of a regular water supply. Based on Gihon's estimates, over half the population, about 160,000 residents, have no legal source of water. They are left no choice but to rig makeshift connections to water

mains or to homes that are legally connected to the water network, or to suffice with stored containers of fresh water. These temporary measures carry a heavy price: the water pressure is weak and the supply irregular; stored water is exposed to a range of pollutants, from bacteria that thrive in standing water to vermin and dead birds and fowl. The lack of fresh water also reduces the hygiene level (since showers, dish-washing, and house-cleaning become luxuries), creating ideal conditions for the spread of infectious diseases. This situation severely undermines the East Jerusalem residents' rights to adequate living conditions, to dignity, and to health. ACRI is currently promoting legislation aimed to overcome legal obstacles and ensure that each East Jerusalem resident receives a regular supply of water. Efforts by government officials to find a solution, however, have been minimal.

Education: A Critical Classroom Shortage

The most pressing of the many serious problems in education in East Jerusalem is the shortage of classrooms. The population of the area has grown to more than four times its size in 1967, but the educational system has not kept pace with the changing needs, and very few new classrooms have been built. Today, there is a shortage of 1,500 classrooms in East Jerusalem, and that number is estimated to reach 1,900 by the year 2010. Because of the enormous lack of facilities, only half of all school-age children are enrolled in municipal schools in Jerusalem, often in crowded and unsafe conditions. To fill the gaps in the shortage of classrooms, alternative facilities, not designed for educational purposes, are being used, and "second shifts" in the existing classrooms have been organized to accommodate more students. Tens of thousands of children are not accepted into the public school system.

Today, there is a shortage of 1,700 classrooms in East Jerusalem, and the school dropout rate is estimated at 50%.

ACRI has been working with the East Jerusalem Parents Committees and, at all times, represents children for whom no place has been found in the municipal education system. While this work has proven effective in finding solutions for the children represented, other children entitled to a free education by the State are forced to find educational solutions outside the official framework, for instance in private schools in Jerusalem or the West Bank. These alternatives impose a great financial burden on their families. Many children remain at home: an estimated 9,000 children are not enrolled in any type of educational framework. According to Jerusalem Municipality data, the post-elementary dropout rate in East Jerusalem is 50%. The corresponding dropout rate for Jerusalem's Jewish sector is 7.4%. In the rest of the country, the highest dropout rate, as recorded by the Central Bureau of Statistics (CBS), is 11.8%, in the community of Jisr a-Zarka.

ACRI submitted a petition with the High Court of Justice demanding compensation for East Jerusalem parents who had been forced to pay costly private school tuition fees, after not having found an available public school for their children. The petition is still pending in court.

Lack of Pre-school Educational Facilities

Approximately 15,000 three- and four-year-old children live in East Jerusalem; nearly 90% of them are not enrolled in any pre-school education facility. Despite the importance of early education and its proven influence on child development, the authorities charged with providing this service to East Jerusalem have made little effort to do so. There are only two municipal preschools in East Jerusalem, with a combined enrollment of 55 children. Another 1,900 children attend a few dozen private facilities, with relative high annual tuition.

The amendment to the Compulsory Education Law granting government-sponsored education to three- and four-year-old children has not yet been implemented in East Jerusalem. 90% of these children are not enrolled in any pre-school education facility.

The reason for this disturbing situation is that the amendment to the Compulsory Education Law granting government-sponsored education to three- and four-year-old children has not yet been applied to East Jerusalem. The amendment has been implemented gradually since 1999. By law, the first recipients of the free preschool education guaranteed by the legislation were to be children from the lowest socioeconomic communities and neighborhoods. Despite the fact that the neighborhoods of East Jerusalem are the poorest in the city, only West Jerusalem neighborhoods were selected for the establishment of free educational facilities for three- and four-year-olds—and the large majority of these areas are rated higher than those in East Jerusalem. At present, the Education Ministry is refusing to deal with the matter.

Deficient Welfare Services

Despite the fact that neglect by the authorities has led to severe social problems in East Jerusalem, and the fact that 68.8% of the families in East Jerusalem live under the poverty line, only 22% of the population there receives social services. The Jerusalem Municipality and Ministry of Welfare and Social Services might be expected, given the figures, to single out East Jerusalem residents for special attention. However, the East Jerusalem welfare system also suffers from under-funding and ongoing discrimination compared with the western part of the city. The system, essentially, is on the verge of collapse.

The East Jerusalem welfare system suffers from under-funding and ongoing discrimination.

Of all government welfare offices in the city, the East Jerusalem office has the lowest number of welfare worker positions: only 49.1 such positions are allocated to the East Jerusalem welfare office, as opposed to an average of 85.1 positions in the West Jerusalem offices. According to data from the end of 2007, social workers in West Jerusalem were each assigned an average of 111 households; their counterparts in East Jerusalem each handled an average of 190 households. West Jerusalem also has twice the number of welfare offices as East Jerusalem (six as opposed to three). The small number of welfare offices makes it difficult for the population of East Jerusalem to receive adequate welfare services.

ACRI has intervened before the Ministry of Welfare and Social Affairs and the Jerusalem Municipality to demand an increase in the number of social worker positions allocated to East Jerusalem. As a result, 12 additional social work positions have been added to the welfare offices there. The additional posts, however, are hardly sufficient to redress the shortage.

Police Brutality and Violation of Fundamental Rights

Human rights organizations receive countless complaints and testimonies of police brutality in East Jerusalem, including severe harassment by the Border Patrol. In many cases where local residents file complaints of violence with the police department investigating police conduct, the charges are dropped, without proper investigation and under the pretext of a lack of public interest. ACRI and partner organizations B'Tselem and Yesh Din have intervened on behalf of several East Jerusalem residents, demanding that the police open investigations into alleged acts of brutal assault and violence. For instance, ACRI intervened on behalf of an East Jerusalemite who was attacked near the Old City by a number of policemen, despite not having shown the slightest sign of hostility or offense prior to the attack. The policemen dragged him, squirted teargas in his face, broke his arm, and after handcuffing the man kicked him and beat him with a baton.

During Operation Cast Lead in the Gaza Strip, police conduct became more hostile and violent attacks on residents became even more prevalent, raising serious concern as to the infringement on freedom of speech and protest in East Jerusalem. According to police records, more than 200 protesters were arrested in East Jerusalem during the war, many of them minors. Some of those detained were taken forcefully out of their homes in the middle of the night and were held in custody for long hours.

In addition, a high number of Palestinian civil-society and human-rights organizations that provide assistance and support to local residents of East Jerusalem have been forced to shut down. Police claim this is done on the grounds of security concerns, the details of which are left undisclosed to the organizations. ACRI has urged Israel Police to refrain from closing down organizations that provide vital aid to residents, and are clearly not involved in terror activity, as the harm done to the rights of East Jerusalem residents by the closure of these organizations is disproportionate.

Freedom of Movement and Harassment at Checkpoints

More than 100,000 East Jerusalem residents who live in neighborhoods on the east side of the Separation Barrier (some in areas which are part of the Jerusalem Municipality boundaries) have been disconnected from the city, which had always been the center of their lives. In February 2009, A-Ram checkpoint was closed down, leaving Atarot (Kalandia) Checkpoint as the only passageway linking northern Jerusalem to the city's center. Residents of northern neighborhoods are forced to cross this checkpoint every day, on their way to work, school, medical treatments, etc. In addition, Palestinians from elsewhere in the West Bank who hold entry permits use this checkpoint to enter Israel. Atarot Checkpoint also provides East Jerusalemites on the other side of the Barrier with municipal and urban services such as postal services, national insurance services , and employment services.

As a result of all this activity, the traffic and conditions at Atarot are unbearable. Despite previous promises by the authorities, those passing Atarot suffer long waiting periods, routinely waiting for one or two hours while crossing into Jerusalem and upon leaving. Recently, the public transportation traffic lane at Atarot was canceled, forcing passengers to get off buses and go on foot through the checkpoint. Thus, students on their way to school need to leave their school buses and walk through the checkpoint. In addition, only car owners are allowed passage through the private vehicle lanes, while all other car passengers – including the sick, elderly and pregnant – are required to step out and travel by foot.

In addition to these severe restrictions on freedom of movement, the humiliation and the long waiting periods, those passing through Atarot complain frequently of the verbal and physical abuse they suffer at the hands of forces manning the checkpoint. Many complaints concern the conduct of private security company employees stationed at Atarot. It is claimed that these employees intervene in the soldiers' tasks, demonstrate unreasonable judgment concerning security check procedures, and insult and humiliate passersby. ACRI represents residents whose rights have been violated, and works to put a stop to these wrongdoings and see those responsible are held to account.

In East Jerusalem, far from the eye of the public and the media, the authorities allow themselves to behave toward residents in a manner that would be inconceivable anywhere in Israel.

ACRI's Mission Statement

Respect for human rights enables different people to live together, serves as the basis for a healthy and stable democracy, and is the key for realizing the freedoms, dignity, and equality to which all people are inherently entitled. In Israel, a country embroiled in ongoing conflict, composed of many diverse groups, and lacking a written constitution, the struggle to ensure human rights for all presents significant and ever-changing challenges.

Since its establishment in 1972, the mandate of the Association for Civil Rights in Israel (ACRI) has been to protect and promote human rights and civil liberties, wherever they are violated by Israel or on its behalf. To this end, ACRI conducts legal, educational, and public programs including precedent-setting litigation, a public hotline, innovative educational workshops, advocacy, high-profile media and internet campaigns, and much more. ACRI is the only organization that deals with the entire spectrum of human rights issues in Israel and the Occupied Territories. Thanks to our groundbreaking achievements we have earned the reputation as Israel's leading human rights and social change organization. With your help, we will continue to lead the struggle for a just and democratic society that respects the human rights of all persons.

Thank You

To our colleagues at ACRI, for their assistance in the production of this report, as well as our year-round efforts to defend human rights in East Jerusalem. We are grateful for the devotion and generosity of ACRI's friends, volunteers and donors, without whom none of this would be possible.

We wish to also thank our colleagues working to defend the human rights of East Jerusalem residents, including: **The New Israel Fund**; Adam Teva V'Din - The Israel Union for Environmental Defense; Bizchut - The Israel Human Rights Center for People with Disabilities; Bimkom – Planners for Planning rights, B'Tselem; The Public Committee Against Torture in Israel; HaMoked - Center for the Defence of the Individual; The Legal Clinic at Hebrew University's Law Department; The local committees of East Jerusalem's neighborhoods; Yedid – The Association for Community Empowerment; Yesh Din; The Community Action Center at Al-Quds University; The Al-Quds Center for Social and Economic Rights; The Jerusalem Center for Legal Assistance and Human Rights; The Minerva Center for Human Rights; Ir Amim; Shomrei Mishpat – Rabbis for Human Rights.